

Appendix 01

Hymns & Verses of Various Seers on Bṛhaspati (English translation)

॥०१/१८/०१-०९॥

मेधातिथिः काण्व ऋषिः। गायत्री छन्दः। बृहस्पतिर्देवता ०१-०३, इन्द्रो
ब्रह्मणस्पतिः सोमश्च ०४, ब्रह्मणस्पतिः सोम इन्द्रो दक्षिणा च ०५, सदसस्पतिः ०६-०८,
सदसस्पतिर्नराशंसो वा ०९॥

सोमानं स्वरणं	सोमानम्। स्वरणम्।
कृणुहि ब्रह्मणस्पते।	कृणुहि। ब्रह्मणः। पते।
कक्षीवन्तं य औशिजः॥ ०१॥	कक्षीवन्तम्। यः। औशिजः॥

O Brahmanaspati! Make the offerer of the libation illustrious among the gods, like Kaksīvān, the son of Uśija. (01)

यो रेवान् यो अमीवहा	यः। रेवान्। यः। अमीवऽहा।
वसुवित्पुष्टिवर्धनः।	वसुऽवित्। पुष्टिऽवर्धनः।
स नः सिषक्तु यस्तुरः॥ ०२॥	सः। नः। सिषक्तु। यः। तुरः॥

O Brahmanaspati! Make the offerer of the libation illustrious among the gods, like Kaksīvān, the son of Uśija. (02)

मा नः शंसो अररुषो	मा। नः। शंसः। अररुषः।
धूर्तिः प्रणङ् मर्त्यस्य।	धूर्तिः। प्रणङ्। मर्त्यस्य।
रक्षा णो ब्रह्मणस्पते॥०३॥	रक्ष। नः। ब्रह्मणः। पते॥

O Brahmanaspati! Protect us, so that no calumnious censure of a malevolent man may reach us. (03)

स धा वीरो न रिष्यति	सः। धा। वीरः। न। रिष्यति।
यमिन्द्रो ब्रह्मणस्पतिः।	यम्। इन्द्रः। ब्रह्मणः। पतिः।
सोमो हिनोति मर्त्यम्॥०४॥	सोमः। हिनोति। मर्त्यम्॥

That valiant man, whom Indra, Brahmanaspati and Soma protect never, perishes. (04)

त्वं तं ब्रह्मणस्पते	त्वम्। तम्। ब्रह्मणः। पते।
सोम इन्द्रश्च मर्त्यम्।	सोमः। इन्द्रः। च। मर्त्यम्।
दक्षिणा पात्वंहसः॥०५॥	दक्षिणा। पातु। अंहसः॥

O Brahmanaspati! Do you and Soma, Indra and Dakṣiṇā, Protect that man from sin. (05)

॥०१/४०/०१-०८॥

कण्वो घौर ऋषिः । प्रगाथो विषमा बृहत्यः समाः सतोबृहत्यः छन्दः । ब्रह्मणस्पतिर्देवता ॥

उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवयन्तस्त्वेमहे
उप प्र यन्तु मरुतः सुदानव ।
इन्द्र प्राशूर्भवा सचा ॥०१॥

उत् । तिष्ठ । ब्रह्मणः । पते । देवऽयन्तः । त्वा । ईमहे ।
उप । प्र । यन्तु । मरुतः । सुऽदानवः ।
इन्द्र । प्राशूः । भव । सचा ॥

O Brahmanaspati! Rise up, God-devoted we solicit to you. May the bounteous Maruts be easily approachable Indra be swift with us. (01)

त्वामिद्धि सहसस्पुत्र
मर्त्य उपब्रूते धने हिते ।
सुवीर्यं मरुत आ स्वश्व्यं
दधीत यो व आचके ॥०२॥

त्वाम् । इत् । हि । सहसः । पुत्र ।
मर्त्यः । उपऽब्रूते । धने । हिते ।
सुऽवीर्यम् । मरुतः । आ । सुऽअश्व्यम् ।
दधीत । यः । वः । आऽचके ॥

May we celebrate you Son of strength for the wealth by the foe. O Maruts may he who praises you all obtain wealth of excellent horses and eminent vigour. (02)

प्रैतु ब्रह्मणस्पतिः
प्र देव्येतु सूनृता ।
अच्छा वीरं नर्यं पङ्क्तिराधसं
देवा यज्ञं नयन्तु नः ॥०३॥

प्र । एतु । ब्रह्मणः । पतिः ।
प्र । देवी । एतु । सूनृता ।
अच्छ । वीरम् । नर्यम् । पङ्क्तिऽराधसम् ।
देवाः । यज्ञम् । नयन्तु । नः ॥

May Brahmanaspati approach us: may the goddess, speaker of truth, approach us, may the gods (drive away) every adversary and present, conduct us to the sacrifice which is beneficial to man and (abounds) with respectably-presented offerings. (03)

यो वाघते ददाति सूनरं
वसु स धत्ते अक्षिति श्रवः ।
तस्मा इळां सुवीरामा
यजामहे सुप्रतूर्तिमनेहसम् ॥०४॥

यः । वाघते । ददाति । सूनरम् ।
वसु । सः । धत्ते । अक्षिति । श्रवः ।
तस्मै । इळाम् । सुऽवीराम् । आ ।
यजामहे । सुऽप्रतूर्तिम् । अनेहसम् ॥

He who presents to the ministrant (priest) wealth fit to be accepted enjoys inexhaustible fame for him we worship Ilā attended by heroic sons, inflicting much injury and receiving none. (04)

प्र नूनं ब्रह्मणस्पति-
मन्त्रं वदत्युक्थ्यम् ।
यस्मिन्निन्द्रो वरुणो मित्रो अर्यमा
देवा ओकांसि चक्रिरे ॥०५॥

प्र। नूनम्। ब्रह्मणः। पतिः।
मन्त्रम्। वदति। उक्थ्यम्।
यस्मिन्। इन्द्रः। वरुणः। मित्रः। अर्यमा।
देवाः। ओकांसि। चक्रिरे।

Verily, Brahmanaspati proclaims the sacred formula in which the divines Indra, Varuna, Mitra and Aryamā have made their abode. (05)

तमिद्वोचेमा विदथेषु
शंभुवं मन्त्रं देवा अनेहसम्।
इमां च वाचं प्रतिहर्यथा नरो
विश्वेद्वामा वो अश्नवत् ॥०६॥

तम्। इत्। वोचेम। विदथेषु।
शम्। भुवम्। मन्त्रम्। देवाः। अनेहसम्।
इमाम्। च। वाचम्। प्रतिहर्यथा। नरः।
विश्वा। इत्। वामा। वः। अश्नवत् ॥

Let us recite Gods, that felicitous and faultless prayer at sacrifices. If you, O Leaders, desire (to hear) this prayer, then will all that is to be spoken reach unto you. (06)

को देवयन्तमश्नवज्जनं
को वृक्तबर्हिषम्।
प्रप्र दाश्वान्पस्त्याभिरस्थिताऽ
न्तर्वावत् क्षयं दधे ॥०७॥

कः। देवऽयन्तम्। अश्नवत्। जनम्।
कः। वृक्तऽबर्हिषम्।
प्रप्र। दाश्वान्। पस्त्याभिः। अस्थित।
अन्तः। वावत्। क्षयम्। दधे ॥

To whom hymns go together, as men (assemble round a master) as rivers, rolling between their banks, flow to the ocean, that wise Brahmanaspati knowing greedy after flood water and sees in the midst, contemplates both the banks.

उप क्षत्रं पृज्वीत हन्ति राजभि-
र्भये चित् सुक्षितिं दधे।
नास्य वर्ता न तरुता महाधने
नार्भे अस्ति वज्रिणः ॥०८॥

उप। क्षत्रम्। पृज्वीत। हन्ति।
राजऽभिः। भये। चित्। सुऽक्षितिम्। दधे।
न। अस्य। वर्ता। न। तरुता। महाऽधने।
नः। अर्भे। अस्ति। वज्रिणः।

Let, Brahmanaspati concentrate his strength Associated with the regal (divinities), he maintains his station: armed with the thunderbolt, there is no encourager nor discourager of him in a great or a small battle.(08)

॥०१/१३९/०१-११॥

परुच्छेपो दैवोदासिर्ऋषिः। अत्यष्टिः, ०५ बृहती, ११ त्रिष्टुप् छन्दांसि। ०१ विश्वेदेवाः, ०२ मित्रावरुणौ, ०३-०५ अश्विनौ, ०६ इन्द्रः, ०७ अग्निः, ०८ मरुतः, ०९ इन्द्राग्नी, १० बृहस्पतिः, ११ विश्वे देवाः देवताः ॥

होता यक्षद्विनो वन्त वार्यं
 बृहस्पतिर्यजति वेन उक्षभिः
 पुरुवारेभिरुक्षभिः ।।
 जगृभ्मा दूरआदिशं
 श्लोकमद्रेरध त्मना ।
 आधारयदरिन्दानि सुक्रतुः
 पुरु सच्चानि सुक्रतुः ।।१०।।

होता । यक्षत् । वनिनः । वन्त । वार्यम् ।
 बृहस्पतिः । यजति । वेनः । उक्षऽभिः ।
 पुरुऽवारेभिः । उक्षऽभिः ।
 जगृभ्म । दूरेऽआदिशम् ।
 श्लोकम् । अद्रेः । अध । त्मना ।
 आधारयत् । अरिन्दानि । सुऽक्रतुः ।
 पुरु । सच्चानि । सुऽक्रतुः ।

Let the invoker (of the gods) offer sacrifice, and may they, desirous of the offering, (partake of) the acceptable (libation), celebrates worship with libation, with copious and excellent libation. We catch from a distant quarter the sound of the stones, whereby the performer of pious acts has of himself secured the waters (of the clouds), the performer of pious thoughts (has secured) many habitations. (10)

।।०१/१९०/०१-०८।।

अगस्त्यो मैत्रावरुणिर्ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । बृहस्पतिर्देवता ।।

अनर्वाणं वृषभं मन्द्रजिह्वं
 बृहस्पतिं वर्धया नव्यमर्कैः ।
 गाथान्यः सुरुचो यस्य देवा
 आशृण्वन्ति नवमानस्य मर्ताः ।।०१।।

अनर्वाणम् । वृषभम् । मन्द्रऽजिह्वम् ।
 बृहस्पतिम् । वर्धय । नव्यम् । अर्कैः ।
 गाथान्यः । सुऽरुचः । यस्य । देवाः ।
 आऽशृण्वन्ति । नवमानस्य । मर्ताः ।।

O priest! Highlight by your hymns non-deserting for his worshipper, the showerer of fruits, the pleasant tongued Brhaspati adorable by the hymns. Even the resplendent gods, the receivers of prayers and mortals praise the praiseworthy one. (01)

तमृत्विद्या उप वाचः सचन्ते
 सर्गो न यो देवयतामसर्जि ।
 बृहस्पतिः स ह्यञ्जो वरांसि
 विभ्वाऽभवत् समृते मातरिश्वा ।।०२।।

तम् । ऋत्विद्याः । उप । वाचः । सचन्ते ।
 सर्गः । न । यः । देवऽयताम् । असर्जि ।
 बृहस्पतिः । स । हि । अञ्जः । वरांसि ।
 विऽभ्वा । अभवत् । सम् । ऋते । मातरिश्वा ।।

The hymns of the (rainy) season approach (i.e. are addressed to) him, the creator of the rain and he has granted waters for the sacrifices. For the same, Brhaspati is the manifester of all and the expansive wind dispensing blessings, has been produced for (the diffusion of) waters.

उपस्तुतिं नमस उद्यतिं च
 श्लोकं यंसत् सवितेव प्र बाहू ।

उपऽस्तुतिम् । नमसः । उत्ऽयतिम् । च ।
 श्लोकम् । यंसत् । सविताऽइव । प्र । बाहू इति ।

अस्य क्रत्वाहन्योऽयो अस्ति
मृगो न भीमो अरक्षसस्तुविष्मान्॥०३॥

अस्य। क्रत्वा। अहन्यः। यः। अस्ति।
मृगः। न। भीमः। अरक्षसः। तुविष्मान्॥

He accepts the praise offered (by a worshiper), the presentation of the homage and the hymn like the Sun offering the rays (accepted by a man). By the power of demons's opposition, he exists like the daily-revolving Sun, the fierce beast of pray.(03)

अस्य श्लोको दिवीयते पृथिव्या-
मृत्यो न यंसद् यक्षभृद् विचेताः।
मृगाणां न हेतयो यन्ति चेमा
बृहस्पतेरहिमायाँ अभि ह्यून॥०४॥

अस्य। श्लोकः। दिवि। ईयते। पृथिव्याम्।
अत्यः। न। यंसत्। यक्षभृत्। विचेताः।
मृगाणाम्। न। हेतयः। यन्ति। च। इमाः।
बृहस्पतेः। अहिमायान्। अभि। ह्यून॥

The glory of this Br̥haspati spreads in heaven and on the earth like the sun, the receiver of worship and the bestower of intelligence bestows the rewards of sacrifice. Just as (weapons of a hunter) fall on deer, these weapons of Br̥haspati fall day by day upon the workers of sorcery. (04)

ये त्वा देवोस्त्रिकं मन्यमानाः
पापा भद्रमुपजीवन्ति पज्राः।
नः दूढयेऽनु ददासि वामं
बृहस्पते चयस इत् पियारुम्॥०५॥

ये। त्वा। देव। उस्त्रिकम्। मन्यमानाः।
पापाः। भद्रम्। उपजीवन्ति। पज्राः।
न। दुःध्ये। अनु। ददासि। वामम्।
बृहस्पते। चयसे। इत्। पियारुम्।

O God Br̥haspati! You do not bestow desired wealth upon those stupid men, who are sinful, mean and line upon, Considering you, who are auspicious as an old ox but you favour him who offers you Soma libation.(05)

सुप्रैतुः सूयवसो न पन्था
दुर्नियन्तुः परिप्रीतो न मित्रः
अनर्वाणो अभि ये चक्षते नोऽ
पीवृता अपोर्णुवन्तो अस्थुः॥०६॥

सुप्रैतुः। सुयवसः। न। पन्थाः।
दुःनियन्तुः। परिप्रीतः। न। मित्रः।
अनर्वाणः। अभि। ये। चक्षते। नः।
अपिऽवृताः। अपऽऊर्णुवन्तः। अस्थुः॥

Be a (pleasant) way to him and offer like an affectionate friend of (a ruler) restraining the wicked. Those sinless men may instruct us, though enveloped (by ignorance), stand extricated from their covering. (06)

सं यं स्तुभोऽवनयो न यन्ति।
समुद्रं न स्रवतो रोधचक्राः।
स विद्वाँ उभयं चष्टे अन्त-
बृहस्पतिस्तर आपश्च गृध्रः॥०७॥

सम्। यम्। स्तुभः। अवनयः। न। यन्ति।
समुद्रम्। न। स्रवतः। रोधचक्राः।
सः। विद्वाँ। उभयम्। चष्टे। अन्तः।
बृहस्पतिः। तरः। आपः। च। गृध्रः॥

To whom hymns proceed, as men (assemble round a master), as rivers, rolling between their banks, flow to the ocean, that wise Br̥haspati greedy after rain and stationary in the midst, contemplates both the ferry and the water. (07)

एवा महस्तुविजातस्तुविष्मान्।
बृहस्पतिर्वृषभो धायि देवः
स नः स्तुतो वीरवद् धातु गोमद्
विद्यामेषं वृजनं जीरदानुम्॥०८॥

एव। महः। तुविऽजातः। तुविष्मान्।
बृहस्पतिः। वृषभः। धायि। देवः।
सः। नः। स्तुतः। वीरऽवत्। धातु। गोऽमत्।
विद्याम्। इषम्। वृजनम्। जीरऽदानुम्॥

Thus Br̥haspati the mighty, the beneficent, the powerful, the showerer (of benefits) and the divine one has been glorified as well as praised by us. May he bestow upon us progeny and cows. We may obtain food, strength and long life. (08)

॥०२/२३/१-१९॥

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनक ऋषिः। जगती, १५, १९ त्रिष्टुप् छन्दसी।
बृहस्पतिः; ०१, ०५, ०९, ११, १७, १९, ब्रह्मणस्पतिर्देवता॥

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे
कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत
आ नः शृण्वन्नूतिभिः सीद सादनम्॥०१॥

गणानाम्। त्वा। गणऽपतिम्। हवामहे।
कविम्। कवीनाम्। उपमश्रवःऽतमम्।
ज्येष्ठऽराजम्। ब्रह्मणाम्। ब्रह्मणः। पते।
आ। नः। शृण्वन्। ऊतिऽभिः। सीद। सदनम्॥

We invoke Br̥hmanaspati (O lord of food or sacrifice), chief leader of the celestial troops, a sage of sage, abounding in (every kind of) food beyond measure best lord of prayer: hearing our hymns, come with the protection.(01)

देवाश्चित् ते असुर्यं प्रचेतसो
बृहस्पते यज्ञियं भागमानशुः
उस्त्रा इव सूर्यो ज्योतिषा महो
विश्वेषामिज्जनिता ब्रह्मणामसि॥०२॥

देवाः। चित्। ते। असुर्यं। प्रऽचेतसः।
बृहस्पते। यज्ञियम्। भागम्। आनशुः।
उस्त्राऽइव। सूर्यः। ज्योतिषा। महः।
विश्वेषाम्। इत्। जनिता। ब्रह्मणाम्। असि॥

O Br̥haspati! O destroyer of demons! Through you, the intelligent gods have obtained the sacrificial share. Just as the adorable sun creates the sun rays by his radiance, you are indeed the creator of all prayers.

आ विबाध्या परिरापस्तमांसि च
ज्योतिष्मन्तं रथमृतस्य तिष्ठसि।
बृहस्पते भीमममित्रदम्भनं
रक्षोहणं गोत्रभिदं स्वर्विदम्॥०३॥

आ। विबाध्य। परिऽरपः। तमांसि। च।
ज्योतिष्मन्तम्। रथम्। ऋतस्य। तिष्ठसि।
बृहस्पते। भीमम्। अमित्रऽदम्भनम्।
रक्षःऽहनम्। गोत्रऽभिदम्। स्वःऽविदम्॥

Having driven away revilers, and (dispersed) the darkness, you stand O Bṛhaspati on the radiant chariot of sacrifice (which is) formidable (to foes) the humiliator of enemies, the destroyer of evil sprits, the cracker of the clouds, the attainer of heaven. (03)

सुनीतिभिर्नयसि त्रायसे जनं
यस्तुभ्यं दाशान्न तमंहो अश्नवत् ।
ब्रह्मद्विषस्तपनो मन्युमीरसि
बृहस्पते महि तत् ते महित्वनम् ॥०४॥

सुनीतिऽभिः । नयसि । त्रायसे । जनम् ॥
यः । तुभ्यम् । दाशात् । न । तम् । अंहः । अश्नवत् ।
ब्रह्मऽद्विषः । तपनः । मन्युऽमीः । असि ।
बृहस्पते । महि । तत् । ते । महिऽत्वनम् ॥

O Bṛhaspati! You lead man by virtuous instructions. You protect him who would offer oblations. The sin (or poverty) does not reach (to) him. You are the afflicter of the haters of the hymns and you are the punisher of wealth such is your greatness. (04)

न तमंहो न दुरितं कुतश्चन
नारातयस्तिरुर्न द्वाविनः ।
विश्वा इदस्माद् ध्वरसो वि बाधसे
यं सुगोपा रक्षसि ब्रह्मणस्पते ॥०५॥

न । तम् । अंहः । न । दुःऽइतम् । कुतः । चन ।
नः । अरातयः । तितिरुः । न । द्वाविनः ।
विश्वाः । इत् । अस्मात् । ध्वरसः । वि । बाधसे ।
यम् । सुऽगोपाः । रक्षसि । ब्रह्मणः । पते ॥

O Bṛhaspati! You are a kind Protector. Him who m you protect, neither the evil nor the sin afflict neither the adversaries nor the deceivers harm (him) from anywhere. You drive away all injurious things i.e. enemy armies from this one. (05)

त्वं नो गोपाः पथिकृद् विचक्षण
स्तव व्रताय मतिभिर्जरामहे ।
बृहस्पते यो नो अभि ह्वरो दधे
स्वा तं मर्मर्तुं दुच्छुना हरस्वती ॥०६॥

त्वम् । नः । गोपाः । पथिऽकृत् । विऽचक्षणः ।
तव । व्रताय । मतिऽभिः । जरामहे ।
बृहस्पते । यः । नः । अभि । ह्वरः । दधे ।
स्वा । तम् । मर्मर्तुं । दुच्छुना । हरस्वती ॥

O Bṛhaspati ! You are our protector, guide in good path and Omniscient. We extol (you) with hymns for your adoration. Who direct deceit against us, let his own malice may make him free with force (i.e. may the malice of foes die immediately) (06)

उत वा यो नो मर्चयादनागसो
ऽरातीवा मर्तः सानुको वृकः ।
बृहस्पते अप तं वर्तया पथः
सुगं नो अस्यै देववीतये कृधि ॥०७॥

उत । वा । यः । नः । मर्चयात् । अनागसः ।
अरातिऽवा । मर्तः । सानुकः । वृकः ।
बृहस्पते । अप । तम् । वर्तय । पथः ।
सुऽगम् । नः । अस्यै । देवऽवीतये । कृधि ॥

Moreover, please turn aside Vedic path, O Br̥haspati, the arrogant and proud (savage) man who from the injury us unoffending (make) keep right way for this offering to the gods. (07)

त्रातारं त्वा तनूनां हवामहे
ऽवस्पर्त॑रधिवक्तारमस्मयुम्।
बृहस्पते देवनिदो नि बर्हय
मा दुरेवा उत्तरं सुम्नमुन्नशन् ॥०८॥

त्रातारम्। त्वा। तनूनाम्। हवामहे।
अवऽस्पर्तः। अधिऽवक्तारम्। अस्मऽयुम्।
बृहस्पते। देवऽनिदः। नि। बर्हय।
मा। दुःऽएवाः। उत्तरम्। सुम्नम्। उत्। नशन्॥

O Br̥haspati! O defender from calamities we invoke you, the protector of our persons, the speaker of encouraging words and well disposed towards us, do you destroy the revilers of the gods, please do not allow the malevolent attain supreme facility.(08)

त्वया वयं सुवृधा ब्रह्मणस्पते
स्पर्हा वसु मनुष्या ददीमहि।
या नो दूरे तळितो या अरातयोऽ-
भि सन्ति जम्भया ता अनप्नसः ॥०९॥

त्वया। वयम्। सुऽवृधा। ब्रह्मणः। पते।
स्पर्हा। वसु। मनुष्या। आ। ददीमहि।
याः। नः। दूरे। तळितः। याः। अरातयः।
अभि। सन्ति। जम्भय। ताः। अनप्नसः॥

Through you, O Br̥hmanaspati benefactor, may we obtain desirable wealth from men, destroy those unrighteous enemies, those are far and those are near to harm us. (09)

त्वया वयमुत्तमं धीमहे वयो
बृहस्पते पप्रिणा सस्मिना युजा।
मा नो दुःशंसो अभिदिप्सुरीशत
प्र सुशंसा मतिभिस्तारिषीमहि ॥१०॥

त्वया। वयम्। उत्तमम्। धीमहे। वयः।
बृहस्पते। पप्रिणा। सस्मिना। युजा।
मा। नः। दुःशंसः। अभिदिप्सुः। ईशत।
प्र। सुशंसाः। मतिभिः। तारिषीमहि॥

Through you, O Br̥haspati! the fulfiller of (our) desires, pure and companion, we possess excellent sacred food, let not the wicked man who wishes to deceive us, let not the wicked wishing to deceive rule over us, let us endowed with beautiful hymns grow with prayers.(10)

अनानुदो वृषभो जग्मिराहवं
निष्टप्ता शत्रुं पृतनासु सासहिः।
असि सत्य ऋणऽयाः ब्रह्मणस्पत
उग्रस्य चिह्मिता वीळुहर्षिणः ॥११॥

अननुऽदः। वृषभः। जग्मिः। आऽहवम्।
निऽतप्ता। शत्रुम्। पृतनासु। सासहिः।
असि। सत्यः। ऋणऽयाः। ब्रह्मणः। पते।
उग्रस्य। चित्। दमिता। वीळुऽहर्षिणः॥

You O Brahmanaspati! Who have no repayer (of the bounty), who are the showerer of benefits, the frequent visitor to combat, the victor of the

enemy invincible in battles, you are true, the discharger of debts, the humiliator of the fierce and of the non-believers.(11)

अदेवेन मनसा यो रिषण्यति
शासामुग्रो मन्यमानो जिघांसति
बृहस्पते मा प्रणक्तस्य नो वधो
नि कर्म मन्युं दुरेवस्य शर्धतः॥१२॥

अदेवेन । मनसा । यः । रिषण्यति ।
शासाम् । उग्रः । मन्यमानः । जिघांसति ।
बृहस्पते । मा । प्रणक् । तस्य । नः । वधः ।
नि । कर्म । मन्युम् । दुः । एवस्य । शर्धतः ॥

A man who with a demoniac (unrighteous) mind plans to harm us, fierce and arrogant to seeks to kill us, the singers of the hymns. O Bṛhaspati! may not his fatal weapon frustrate i.e. check us may we rebound wrath of the strong evil-doer. (12)

भरेषु हव्यो नमसोपसद्यो
गन्ता वाजेषु सनिता धनंधनम् ।
विश्वा इदर्यो अभिदिप्स्वो३ मृधो
बृहस्पतिर्वि ववर्हा रथाँइव॥१३॥

भरेषु । हव्यः । नमसा । उपऽसद्यः ।
गन्ता । वाजेषु । सनिता । धनम् । धनम् ।
विश्वाः । इत् । अर्यः । अभिदिप्स्वः । मृधः ।
बृहस्पतिः । वि । ववर्ह । रथान् । इव ॥

Bṛhaspati is to be invoked in battle, he is to be approached with the obeisance he who moves amidst the combats, the distributor of plenty of wealth the lord Bṛhaspati has verily smashed all the assailing malignant arrays-like chariots (overturned in battle).(13)

तेजिष्ठया तपनी रक्षसस्तप
ये त्वा निदे दधिरे दृष्टवीर्यम् ।
आविस्तत् कृष्व यदसत् त उक्थ्यं
बृहस्पते वि परिरापो अर्दय॥१४॥

तेजिष्ठया । तपनी । रक्षसः । तप ।
ये । त्वा । निदे । दधिरे । दृष्टऽवीर्यम् ।
आविः । तत् । कृष्व । यत् । असत् । ते । उक्थ्यम् ।
बृहस्पते । वि । परिऽरपः । अर्दय ॥

O Bṛhaspati, consume with the brightest weapon the demons, who have witnessed your prowess in contempt. Manifest, the glorified vigour, such as it was of old and destroys those who speak against you. (14)

बृहस्पते अति यदर्यो अर्हाद्
द्युमद् विभाति क्रतुमज्जनेषु ।
यद् दीदयच्छवस ऋतप्रजात
तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्॥१५॥

बृहस्पते । अति । यत् । अर्यः । अर्हात् ।
द्युमत् । विऽभाति । क्रतुमत् । जनेषु ।
यद् । दीदय । शवसा । ऋतऽप्रजात ॥
तत् । अस्मासु । द्रविणम् । धेहि । चित्रम् ॥

O Bṛhaspati! O you born of Nature -order, grant us that wonderful treasure, the lord or the pious man may worship that shines among Brahmins or men that which is endowed with Vedic luster that i.e. the same lustrous with strength. (15)

मा नः स्तेनेभ्यो ये अभि द्रुहस्पते
निरामिणो रिपवोऽन्नेषु जागृधुः ।
आ देवानामोहते वि व्रयो हृदि
बृहस्पते न परः साम्नो विदुः ॥१६॥

मा। नः। स्तेनेभ्यः। ये। अभि। द्रुहः। पदे।
निरामिणः। रिपवः। अन्नेषु। जगृधुः।
आ। देवानाम्। ओहते। वि। व्रयः। हृदि।
बृहस्पते। न। परः। साम्नः। विदुः॥

O Bṛhaspati! Please do not expose us to the thieves, the enemies delightful in violence who seize i.e. grab ever upon the food (of others), those who cherish in their hearts the abandonment of the gods, who do not know the extent of your power (against evil spirits). (16)

विश्वेभ्यो हि त्वा भुवनेभ्यस्परि।
त्वष्टाजनत् साम्नः साम्नः कविः
सः ऋणचिह्नया ब्रह्मणस्पति-
द्रुहो हन्ता मह ऋतस्य धर्तरि ॥१७॥

विश्वेभ्यः। हि। त्वा। भुवनेभ्यः। परि।
त्वष्टा। अजनत्। साम्नः। साम्नः। कविः।
सः। ऋणऽचित्। ऋणऽयाः। ब्रह्मणः। पतिः।
द्रुहः। हन्ता। महः। ऋतस्य। धर्तरि॥

O Brahmanaspati! The celestial architect Twastā, the reciter of every Sāma-hymn has indeed created you above all beings. Brahmanaspati being well-aware of the debt and discharger from the debt is the destroyer of the opposer in case of the performer of the great sacrifice. (17)

तव श्रिये व्यजिहीत पर्वतो
गवां गोत्रमुदसृजो यदङ्गिरः।
इन्द्रेण युजा तमसा परीवृतं
बृहस्पते निरपामौब्जो अर्णवम् ॥१८॥

तवः। श्रिये। वि। अजिहीत। पर्वतः।
गवाम्। गोत्रम्। उत्सृजः। यत्। अङ्गिरः।
इन्द्रेण। युजा। तमसा। परीवृतम्।
बृहस्पते। निः। अपाम्। औब्जः। अर्णवम्॥

O descendant of Angiras, O Bṛhaspati! Parvata i.e. the Mountain showered for your glory when you released the herd of cows, in association with Indra sent down the store-house i.e. the ocean of waters i.e. the cloud covered by the darkness i.e. Vṛtra demon. (18)

ब्रह्मस्पते त्वमस्य यन्ता।
सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व।
विश्वं तद् भद्रं यदवन्ति देवा।
बृहद् वदेम विदथे सुवीराः ॥१९॥

ब्रह्मणः। पते। त्वम्। अस्य। यन्ता।
सुऽउक्तस्य। बोधि। तनयम्। च। जिन्व।
विश्वम्। तत्। भद्रम्। यत्। अवन्ति। देवाः।
बृहत्। वदेम। विदथे। सुऽवीराः॥

O Brahmanaspati! the lord of hymns, you are the regulator of this world, you understand of this hymns and grant us progeny, for all that is beneficence that which the gods like you protect in this sacrificial session glorify you, may we blessed with excellent sons. (19)

॥०२/२४/१-१६॥

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः ऋषिः । जगती; १२, १६ त्रिष्टुप् छन्दसी ।
ब्रह्मणस्पतिः; १, १० बृहस्पतिः; १२ इन्द्रा ब्रह्मणस्पती देवते ।

सेमामविड्ढि प्रभृतिं य ईशिषे
ऽया विधेम नवया महा गिरा ।
यथा नो मीढवान्स्तवते सखा तव
बृहस्पते सीषधः सोत नो मतिम् ॥०१॥

सः । इमाम् । अविड्ढि । प्रऽभृतिम् । यः । ईशिषे ।
अया । विधेम । नवया । महा । गिरा ।
यथा । नः । मीढवान् । स्तवते । सखा । तव ।
बृहस्पते । सीषधः । सः । उत । नः । मतिम् ॥

I moreover, O Bhaspati, as you rule (overall), accept this our propitiation, we worship you with this new and great hymn, since this the friend, our benefactor, celebrates you, you please fulfill our desires. (01)

यो नन्त्वान्यनमज्योजसोता
दर्दर्मन्युना शम्बराणि वि ।
प्राच्यावयदच्युता ब्रह्मणस्पति-
रा चाविशद् वसुमन्तं वि पर्वतम् ॥०२॥

यः । नन्त्वानि । अनमत् । नि । ओजसा । उत ।
अदर्दः । मन्युना । शम्बराणि । वि ।
प्र । अच्यवयत् । अच्युता । ब्रह्मणः । पतिः ।
आ । च । अविशत् । वसुऽमन्तम् । वि । पर्वतम् ॥

Who with his might has humbled down those deserving humiliation and rent the clouds asunder in wrath. Brahmanaspati moved the stable clouds and again entered in to the mountain opulent in cattle. (02)

तद्देवानां देवतमाय कर्त्वं
मश्रश्नन्दृळहाब्रदन्त वीळिता ।
उद्गा आजदभिनह्ब्रह्मणा वल-
मगूहत्तमो व्यचक्षयत्स्वः ॥०३॥

तत् । देवानाम् । देवऽतमाय । कर्त्वंम् ।
अश्रश्नन् । दृळहा । अब्रदन्त । वीळिता ।
उत् । गाः । आजत् । अभिनत् । ब्रह्मणा । वलम् ।
अगूहत् । तमः । वि । अचक्षयत् । स्वऽरिति स्वः ॥

That are those deeds of the most divine among the gods. They are: the strong gates loosened. The barriers were relaxed. He released cows, destroyed demon Vala, dispelled the darkness and showed the light i.e. the sun with his hymn. (03)

अश्मास्यमवतं ब्रह्मणस्पति-
र्मधुधारमभि यमोजसातृणत्
तमवे विश्वे पपिरे स्वर्दशो बहु
साकं सिसिचुरुत्समुद्रिणम् ॥०४॥

अश्मऽआस्यम् । अवतम् । ब्रह्मणः । पतिः ।
मधुऽधारम् । अभि । यम् । ओजसा । अतृणत् ।
तम् । एव । विश्वे । पपिरे । स्वऽदशः । बहु ।
साकम् । सिसिचुः । उत्सम् । उद्रिणम् ॥

The stone-like solid, down extended and the water laden cloud that Brahmanaspati, the protector of hymns has with his strength pierced. All the sun-rays have drunk it up and ceased simultaneously the showering and watery cloud. (04)

सना ता का चिद्भुवना भवीत्वा
माद्भिः शरद्भिर्दुरो वरन्त वः ।
अयतन्ता चरतो अन्यदन्य
दिद्या चकार वयुना ब्रह्मणस्पतिः ॥०५॥

सना । ता । का । चित् । भुवना । भवीत्वा ।
मात्ऽभिः । शरत्ऽभिः । दुरः । वरन्त । वः ।
अयतन्ता । चरतः । अन्यत्ऽअन्यत् । इत् ।
या । चकार । वयुना । ब्रह्मणः । पतिः ॥

For you all (O worshippers), constant of the bounteous Brahmanaspati through months and (through) the years set open the doors has fixed those results of prayer, which the two regions mutually and provide without effort. (05)

अभिनक्षन्तो अभि ये तमानशु-
निधिं पणीनां परमं गुहा हितम् ।
ते विद्वांसः प्रतिचक्ष्यान्ता पुन
र्यत उ आयन् तदुदीयुराविशम् ॥०६॥

अभिऽनक्षन्तः । अभि । ये । तम् । आनशुः ।
निऽधिम् । पणीनाम् । परम् । गुहा । हितम् ।
ते । विद्वांसः । प्रतिऽचक्ष्य । अनृता । पुनः ।
यतः । ऊँ इति । आयन् । तत् । उत् । इयुः । आऽविशम् ॥

The sages like Angiras going on all sides discovered precious treasure hidden in the cave by Pani demons having seen false tricks again went from that very place left that (place) in order to enter. (06)

ऋतवानः प्रतिचक्ष्यान्ता पुन
रात आ तस्थुः कवयो महस्पथः
ते बाहुभ्यां धमितमग्निमश्मनि
नकिः षो अस्त्यरणो जहुर्हि तम् ॥०७॥

ऋतऽवानः । प्रतिऽचक्ष्य । अनृता । पुनः ।
आ । अतः । आ । तस्थुः । कवयः । महः । पथः ।
ते । बाहुऽभ्याम् । धमितम् । अग्निम् । अश्मनि ।
नकिः । सः । अस्ति । अरणः । जहुः । हि । तम् ॥

Those true sages Angiras's having seen through illusory tricks of the Pani demons wishing to come again pursued the main road, they with their hands enkindled fire against their rocky dwelling through the fire was not painful. (07)

ऋतज्येन क्षिप्रेण ब्रह्मणस्पतिं
यत्र वष्टि प्र तदश्नोति धन्वना ।
तस्य साध्वीरिषवो याभिरस्यति
नृचक्षसो दृशये कर्णयोनयः ॥०८॥

ऋतऽज्येन । क्षिप्रेण । ब्रह्मणः । पतिः ।
यत्र । वष्टि । प्र । तत् । अश्नोति । धन्वना ।
तस्य । साध्वीः । इषवः । याभिः । अस्यति ।
नृऽचक्षसः । दृशये । कर्णऽयोनयः ॥

Brahmanaspati, the protector of the Mantras the quick truth-string targets. Wherever it attains the arrows of his bow are holy who watches men of the form of formulas dragged up to ears. (08)

स संनयः स विनयः पुरोहितः
स सुष्टुतः स युधि ब्रह्मणस्पतिः ।

सः । सम्ऽनयः । सः । विऽनयः । पुरऽहितः ।
सः । सुऽस्तुतः । सः । युधि । ब्रह्मणः । पतिः ।

चाक्ष्मो यद् वाजं भरते मती धना
ऽऽदिद् सूर्यस्तपति तप्यतुर्वृथा ॥९॥

चाक्ष्मः । यत् । वाजम् । भरते । मती । धना ।
आत् । इत् । सूर्यः । तपति । तप्यतुः । वृथा ॥

Brahmaṇaspati, is the aggregator and the distributor of the sacred formulas, he is the family priest (of the gods), he is well-praised in the battle, he is the all-beholder, who procures food and just then desired treasure, when the radiant Sun-god burns without exertion (because he partakes the oblations offered by men in the sacrifices).(09)

विभु प्रभु प्रथमं मेहनावतो
बृहस्पतेः सुविदत्राणि राध्या ।
इमा सातानि वेन्यस्य वाजिनो
येन जना उभये भुञ्जते विशः ॥१०॥

विऽभु । प्रऽभु । प्रथमम् । मेहनाऽवतः ।
बृहस्पतेः । सुऽविदत्राणि । राध्या ।
इमा । सातानि । वेन्यस्य । वाजिनः ।
येन । जनाः । उभये । भुञ्जते । विशः ॥

Expansive, bounteous and excellent riches are attainable of Br̥haspati (the protector of hymns), and the sender of the rain. Those are the gifts of the adorable giver of food by which both the people (singers and worshippers) sitting down here, enjoy.(10)

योऽवरे वृजने विश्वथा विभु-
र्महमु रण्वः शवसा ववक्षिथ
स देवो देवान् प्रति पप्रथे पृथु
विश्वेदु ता परिभूर्ब्रह्मणस्पतिः ॥११॥

यः । अऽवरे । वृजने । विश्वऽथा । विऽभुः ।
महाम् । ऊँ इति । रण्वः । शवसा । ववक्षिथ ।
सः । देवः । देवान् । प्रति । पप्रथे । पृथु ।
विश्वा । इत् । ऊँ इति । ता । परिऽभूः । ब्रह्मणः । पतिः ॥

Who is all pervading delighting wishes to bear with his might to the great i.e. singers and the worshipers on a low and a weak person? Brahmaṇaspati has become renowned god and really becomes supreme above all (beings). (11)

विश्वं सत्यं मघवाना युवोरि-
दापश्चन प्र मिनन्ति व्रतं वाम् ।
अच्छेन्द्राब्रह्मणस्पती हविर्नोऽ-
त्रं युजेव वाजिना जिगातम् ॥१२॥

विश्वम् । सत्यम् । मघऽवाना । युवोः । इत् ।
आपः । चन । प्र । मिनन्ति । व्रतम् । वाम् ।
अच्छ । इन्द्राब्रह्मणस्पती इति । हविः । नः ।
अत्रम् । युजाऽइव । वाजिना । जिगातम् ॥

O Indra and Brahmaṇaspati, O lord of wealth, all (that is sung or recited in a hymn) of you two is true only. The waters also do not injure the rite of you two come towards our oblation like two horses joined to the fodder. (12)

उताशिष्ठा अनु शृण्वन्ति वह्नयः
सभेयो विप्रो भरते मति धना ।

उत । आशिष्ठाः । अनु । शृण्वन्ति । वह्नयः ।
सभेयः । विप्रः । भरते । मती । धना ।

वीळुद्वेषा अनु वश ऋणमाददिः
स ह वाजी समिथे ब्रह्मणस्पतिः ॥१३॥

वीळुद्वेषाः । अनु । वशा । ऋणम् । आददिः ।
सः । ह । वाजी । सम्द्वेषे । ब्रह्मणः । पतिः ॥

Moreover the swift horses listen to the best priest of the assembly (offers) the procures the hymns through the praise, the sacrificial wealth, Brahmanaspati the hater of the oppressor accept the debt, agreeable the hater of the oppressor accept the debt, agreeably to his pleasure, indeed he may be the acceptor of the sacrificial food in the sacrifice.(13)

ब्रह्मणस्पतेरभवद् यथावशं
सत्यो मन्युर्महि कर्मा करिष्यतः ।
यो गा उदाजत् स दिवे वि चाभजन्
महीव रीतिः शवसासरत् पृथक् ॥१४॥

ब्रह्मणः । पतेः । अभवत् । यथावशम् ।
सत्यः । मन्युः । महि । कर्म । करिष्यतः ।
यः । गाः । उत्तुआजत । सः । दिवे । वि । च । अभजत्
महीद्विव । रीतिः । शवसा । असरत् । पृथक् ॥

The purpose of Brahmanaspati, engaging in a great work, has been successful, according to his wish, the purpose was who recovered the stolen cows for the dwelling in heaven, and distributed them so that of their own power they took different directions, like the branches of a mighty river.(14)

ब्रह्मणस्पते सुयमस्य विश्वहा
रायः स्याम रथ्यो वयस्वतः ।
वीरेषु वीराँ उप पृडधि नस्त्वं
यदीशानो ब्रह्मणा वेषि मे हवम् ॥१५॥

ब्रह्मणः । पते । सुयमस्य । विश्वहा ।
रायः । स्याम । रथ्यः । वयस्वतः ।
वीरेषु । वीरान् । उप । पृडधि । नः । त्वम् ।
यत् । ईशानः । ब्रह्मणा । वेषि । मे । हवम् ॥

O Brahmanaspati! May we be owners of chariots of well-regulated wealth and food. You do add heroic sons to our heroic progeny. Being a ruler, accept my prayer (invocation) along with sacrificial food. (15)

ब्रह्मणस्पते त्वमस्य यन्ता
सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व ।
विश्वं तद् भद्रं यदवन्ति देवा
बृहद् वदेम विदथे सुवीराः ॥१६॥

ब्रह्मणः । पते । त्वम् । अस्य । यन्ता ।
सुउक्तस्य । बोधि । तनयम् । च । जिन्व ।
विश्वम् । तत् । भद्रम् । यत् । अवन्ति । देवाः ।
बृहत् । वदेम । विदथे । सुवीराः ॥

O Brahmanaspati! Lord of hymns, you are the controller of this world. Please realise this hymn and generate a son for us. May the gods protect whatever is beneficial (in us). May we accompanied by the heroic sons receipt loudly (this hymn) in the sacrificial assembly. (16)

॥१०२/२५/१-५॥

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः ऋषिः । जगती छन्दः । ब्रह्मणस्पतिर्देवता ।

इन्धानो अग्निं वनवद् वनुष्यतः
 कृतब्रह्मा शूशुवद् रातहव्य इत्।
 जातेन जातमति स प्र ससृते
 ययं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ॥०१॥

इन्धानः। अग्निम्। वनवत्। वनुष्यतः।
 कृतऽब्रह्मा। शूशुवत्। रातऽहव्यः। इत्।
 जातेन। जातम्। अति। सः। प्र। ससृते।
 यम्ऽयम्। युजम्। कृणुते। ब्रह्मणः। पतिः॥

A sacrificer enkindling Agni (i.e. the fire to offer oblations) to Brhaspati, may kill enemies. The sacrificer reciting the (this) hymn and offering the oblation, grows (in prosperity) seeing the births of grandson and even great grandsons. All these Brhaspati, the lord of hymns confers on him whom so ever he makes a friend. (01)

वीरेभिर्वीरान्वनवद्वनुष्यतो
 गोभी रयिं पप्रथद्वोधति त्मना।
 तोकं च तस्य तनयं च वर्धते
 ययं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ॥०२॥

वीरेभिः। वीरान्। वनवत्। वनुष्यतः।
 गोभिः। रयिम्। पप्रथत्। बोधति। त्मना।
 तोकम्। च। तस्य। तनयम्। च। वर्धते।
 यम्ऽयम्। युजम्। कृणुते। ब्रह्मणः। पतिः॥

To whosoever Brahmanaspati, the Lord of hymn makes a friend associated with his heroic sons destroys the overpowering enemy warriors, he extends his wealth with the cattles moreover he prospers himself with his son and the grand son. (02)

सिन्धुर्न क्षोदः शिमीवाँ ऋघायतो
 वृषेव वर्ध्रीरभि वष्टयोजसा।
 अग्नेरिव प्रसितिर्नाह वर्तवे
 ययं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ॥०३॥

सिन्धुः। न। क्षोदः। शिमीऽवान्। ऋघायतः।
 वृषाऽइव। वर्ध्रीन्। अभि। वष्टि। ओजसा।
 अग्नेऽइव। प्रऽसितिः। न। अह। वर्तवे।
 यम्ऽयम्। युजम्। कृणुते। ब्रह्मणः। पतिः॥

To whomsoever Brahmanaspati, the Lord of hymn makes a friend, he i.e. the sacrificer destroys his killer enemies like a river breaking its bank wishes to kill i.e. excels (the enemies) like a bull overpowering with his might oxen not like the fire flame indeed stops. (03)

तस्मा अर्षन्ति दिव्या अस्वतः सः
 सत्वभिः प्रथमो गोषु गच्छति।
 अनिभृष्टतविषिर्हन्त्योजसा
 ययं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ॥०४॥

तस्मै। अर्षन्ति। दिव्याः। अस्वतः। सः।
 सत्वऽभि। प्रथमः। गोषु। गच्छति।
 अनिभृष्टऽतविषिः। हन्ति। ओजसा।
 यम्ऽयम्। युजम्। कृणुते। ब्रह्मणः। पतिः॥

To whomsoever Brahmanaspati, the Lord of hymn makes a friend, to him the sacrifice heavenly waters shower uninterrupted (non-stop), (he)

being the foremost with servants receives(among) the cows,being full of irresistible power kills his enemies with his might.(04)

तस्मा इद्विश्वे धुनयन्त सिन्ध्वोऽ-
च्छिद्रा शर्म दधिरे पुरुणि।
देवानां सुम्ने सुभगः स एधते
ययं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः॥०५॥

तस्मै। इत्। विश्वे। धुनयन्त। सिन्धवः।
अच्छिद्रा। शर्म। दधिरे। पुरुणि।
देवानाम्। सुम्ने। सुऽभगः। सः। एधते।
यम्ऽयम्। युजम्। कृणुते। ब्रह्मणः। पतिः॥

To whomsoever Brahmanaspati, the Lord of hymn makes a friend for him i.e.to the sacrificer all the rivers flow for him only (for him) a multituded (of) uninterrupted i.e.constant (or many flowless.....are owned of him) await for him the being the blessed grows (for) with the happiness giver of the gods. (05)

॥०२/२६/१-४॥

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः ऋषिः। जगती छन्दः। ब्रह्मणस्पतिर्देवता।

ऋजुरिच्छंसो वनवद्वनुष्यतो
देवयन्निददेवयन्तमभ्यसत्।
सुप्रावीरीद्वनवत्पृत्सु दुष्टरं।
यज्वेदयज्योर्वि भजाति भोजनम्॥०१॥

ऋजुः। इत्। शंसः। वनवत्। वनुष्यतः।
देवऽयन्। इत्। अदेवऽयन्तम्। अभि। असत्।
सुप्रऽअवीः। इत्। वनवत्। पृत्ऽसु। दुष्टरम्।
यज्वा। इत्। अयज्योः। वि। भजाति। भोजनम्॥

May the sincere praiser verily destroy the killer-enemies.May propitiator of the god verily overcome, him who does not worship the god.May he destroy the enemy in battle difficult to cross.May the sacrifice enjoys verily the pleasures of one who does not sacrifice. (01)

यजस्व वीर प्र विहि मनायतो
भद्रं मनः कृणुष्व वृत्रतूर्ये।
हविष्कृणुष्व सुभगो यथाससि
ब्रह्मणस्पतेरव आ वृणीमहे॥०२॥

यजस्व। वीर। प्र। विहि। मनायतः।
भद्रम्। मनः। कृणुष्व। वृत्रऽतूर्ये।
हविः। कृणुष्व। सुऽभगः। यथा। अससि।
ब्रह्मणः। पतेः। अवः। आ। वृणीमहे॥

O valiant son do propitiate and fight with those who think of hostility make your mind benevolent in the battles as you are a fortunate one the lord of hymns make oblation we therefore pray for Bṛhaspati's protection. (02)

स इज्जनेन स विशा स जन्मना
स पुत्रैर्वाजं भरते धना नृभिः।
देवानां यः पितरमाविवासति
श्रद्धामना हविषा ब्रह्मणस्पतिम्॥०३॥

सः। इत्। जनेन। सः। विशा। सः। जन्मना।
सः। पुत्रैः। वाजम्। भरते। धना। नृऽभिः।
देवानाम्। यः। पितरम्। आऽविवासति।
श्रद्धाऽमनाः। हविषा। ब्रह्मणः। पतिम्॥

He who with a faith in his mind worships the Lord of hymns, he really receives food, together with his sons, his kinsmen his descendents, his people and obtains even riches together with servants. (03)

यो अस्मै हव्यैर्घृतवद्विरविधत्
प्र तं प्राचा नयति ब्रह्मणस्पतिः।
उरुष्यतीमंहसो रक्षती रिषोऽं
होश्चिदस्मा उरुचक्रिरद्भुतः॥०४॥

यः। अस्मै। हव्यैः। घृतवत्ऽभिः। अविधत्।
प्र। तम्। प्राचा। नयति। ब्रह्मणः। पतिः।
उरुष्यति। ईम्। अंहसः। रक्षति। रिषः।
अंहोः। चित्। अस्मै। उरुऽचक्रिः। अद्भुतः॥

Brhaspati, the Lord of hymns leads through the straight path (to his reward), the sacrifice propitiates him with oblations of ghee guards him against sin protects from an enemy and from difficulty he becomes (doer) of the great benevolent for him. (04)

॥०२/३०/०१-११॥

गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः ऋषिः। त्रिष्टुप्; ११ जगती छन्दसी। इन्द्रः,
६ इन्द्रासोमौ, ८ (पूर्वाऽर्धर्चस्य) सरस्वती, ९ बृहस्पतिः, ११ मरुतः देवताः।

बृहस्पते तपुषाशनेव विध्य
वृकद्वरसो असुरस्य वीरान्।
यथा जघन्थ धृषता पुरा चि
देवा जहि शत्रुमस्माकमिन्द्र॥०४॥

बृहस्पते। तपुषा। अशनाऽइव। विध्य।
वृकऽद्वरसः। असुरस्य। वीरान्।
यथा। जघन्थ। धृषता। पुरा। चित्।
एव। जहि। शत्रुम्। अस्माकम्। इन्द्र॥

O Brhaspati! Strike with your lightening like terrifying bolt and destroy the heroic sons of the demon who closed the cows behind the cave, just as in ancient time you had killed the enemies with your powerful bolt.(04)

यो नः सनुत्य उत वा जिघत्सु
रभिख्याय तं तिगितेन विध्य।
बृहस्पते आयुधैर्जेषि शत्रून्
द्रुहे रीषन्तं परि धेहि राजन्॥०९॥

यः। नः। सनुत्यः। उत। वा। जिघत्सुः।
अभिऽख्याय। तम्। तिगितेन। विध्य।
बृहस्पते। आयुधैः। जेषि। शत्रून्।
द्रुहे। रीषन्तम्। परि। धेहि। राजन्॥

O Brhaspati! O King pierces the enemies lying in ambush and who wish to kill us, hurl the opposer by throwing your sharp weapons. (09)

॥०३/६२/०१-१८॥

१८ गाथीनो विश्वामित्रः, १६-१८ जमदग्निर्वा ऋषिः। गायत्री, १-३ त्रिष्टुप् छन्दसी। १-३
इन्द्रावरुणौ, ४-६ बृहस्पतिः, ७-९ पूषा, १०-१२ सविता, १३-१५ सोमः, १६-१८ मित्रावरुणौ
देवताः।

बृहस्पते जुषस्व नो
हव्यानि विश्वदेव्य।
रास्व रत्नानि दाशुषे॥४॥

बृहस्पते। जुषस्व। नः।
हव्यानि। विश्वदेव्य।
रास्व। रत्नानि। दाशुषे॥

O Bṛhaspati, friend of all the gods, enjoy our oblations, grant jewels to the worshipper. (04)

शुचिमर्कैर्बृहस्पति
मध्वरेषु नमस्यत।
अनाम्योज आ चके॥
वृषभं चर्षणीनां
विश्वरूपमदाभ्यम्।
बृहस्पतिं वरेण्यम्॥०५-०६॥

शुचिम्। अर्कैः। बृहस्पतिम्।
अध्वरेषु। नमस्यत।
अनामि। ओजः। आ। चके॥
वृषभम्। चर्षणीनाम्।
विश्वरूपम्। अदाभ्यम्।
बृहस्पतिम्। वरेण्यम्॥

Offer obeisance to the pure Bṛhaspati at sacrifices with hymns. I solicit unsurpassable strength from Bṛhaspati, the showerer of benefits on men, the omniformde, the irreproachable and the excellent.(05-06)

॥०४/४९/०१-६॥

वामदेवो गौतमः ऋषिः। गायत्री छन्दः। इन्द्राबृहस्पती देवते।

इदं वामास्ये हविः
प्रियमिन्द्राबृहस्पती।
उक्थं मदश्च शस्यते॥०१॥

इदम्। वाम्। आस्ये। हविः।
प्रियम्। इन्द्राबृहस्पती इति।
उक्थम्। मदः। च। शस्यते॥

O Indra and Bṛhaspati I offer the agreeable oblation (of soma juice) to you and the hymn of praise and the exhilarating beverage is spoken of. (01)

अयं वां परि षिच्यते
सोम इन्द्राबृहस्पती।
चारुर्मदाय पीतये॥०२॥

अयम्। वाम्। परि। षिच्यते।
सोमः। इन्द्राबृहस्पती इति।
चारुः। मदाय। पीतये॥

O Indra and Bṛhaspati this delicious Soma is poured out for you, for (your) exhilaration and drinking. (04/49/02)

आ न इन्द्राबृहस्पती
गृहमिन्द्रश्च गच्छतम्।
सोमपा सोमपीतये॥०३॥

आ। नः। इन्द्राबृहस्पती इति।
गृहम्। इन्द्रः। च। गच्छतम्।
सोमपा। सोमपीतये॥

O Bṛhaspati (you) and Indra, O drinkers of Soma, come to our dwelling to drink the soma juice. (03)

अस्मे इन्द्राबृहस्पती
रयिं धत्तं शतग्विनम्।
अश्वावन्तं सहस्रिणम्॥०४॥

अस्मे इति। इन्द्राबृहस्पती इति।
रयिम्। धत्तम्। शतऽग्विनम्।
अश्वऽवन्तम्। सहस्रिणम्॥

O Indra and Bṛhaspati grant to us riches comprising of a hundred (cattle), a thousand horses. (04)

इन्द्राबृहस्पती वयं
सुते गीर्भिर्हवामहे।
अस्य सोमस्य पीतये॥०५॥

इन्द्राबृहस्पती इति। वयम्।
सुते। गीऽभिः। हवामहे।
अस्य। सोमस्य। पीतये॥

O Indra and Bṛhaspati we invoke you with hymns, when the libation of Soma extracted is to drink it. (05)

सोममिन्द्राबृहस्पती
पिबतं दाशुषो गृहे।
मादयेथां तदोक्सा॥०६॥

सोमम्। इन्द्राबृहस्पती इति।
पिबतम्। दाशुषः। गृहे।
मादयेथाम्। तत्ऽओक्सा॥

O Indra and Bṛhaspati, drink the Soma, in the dwelling of the worshipper and be exhilarated in his abode. (06)

॥०४/५०/०१-११॥

वामदेवो गौतमः ऋषिः। त्रिष्टुप्, १० जगती छन्दसी। बृहस्पतिः, १०-११ इन्द्राबृहस्पती देवते।

यस्तस्तम्भ सहसा विज्मो अन्तान्
बृहस्पतिस्त्रिषधस्थो रवेण।
तं प्रत्नास ऋषयो दीध्यानाः
पुरो विप्रा दधिरे मन्द्रजिह्वम्॥०१॥

यः। तस्तम्भः। सहसा। वि। ज्मः। अन्तान्।
बृहस्पतिः। त्रिऽसधस्थः। रवेण।
तम्। प्रत्नासः। ऋषयः। दीध्यानाः।
पुरः। विप्राः। दधिरे। मन्द्रऽजिह्वम्॥

The ancient wise seers engrossed in pondering the charming-tongued one wise have placed on their head, Bṛhaspati him who has held separately with might the ends of the earth, and who occupying three seats with roar. (01)

धुनेतयः सुप्रकेतं मदन्तो
बृहस्पते अभि ये नस्ततस्त्रे।
पृषन्तं सृप्रमदब्धमूर्व

धुनऽइतयः। सुऽप्रकेतम्। मदन्तः।
बृहस्पते। अभि। ये। नः। ततस्त्रे।
पृषन्तम्। सृप्रम्। अदब्धम्। ऊर्वम्।

बृहस्पते रक्षतादस्य योनिम्॥०२॥

बृहस्पते। रक्षतात्। अस्य। योनिम्॥

O Br̥haspati, these priests who with resounding gait and rejoicing have praised for us you easy to recognize. O Br̥haspati please protect their fruitful (fruit-yielding), extensive, non-violent and a long-session of support i.e. the sacrifice. (02)

बृहस्पते या परमा परावदत।
आ त ऋतस्पृशो नि षेदुः।
तुभ्यं खाता अवता अद्रिदुग्धा
मध्वः श्रोतन्त्यभितो विरप्शम्॥०३॥

बृहस्पते। या। परमा। पराऽवत्। अतः।
आ। ते। ऋतऽस्पृशः। नि। सेदुः।
तुभ्यम्। खाताः। अवताः। अद्रिऽदुग्धाः।
मध्वः। श्रोतन्ति। अभितः। विऽरप्शम्॥

O Br̥haspati! the horses yoked with the Nature-order or sacrifice that come from here (i.e. from this region) at long distance (i.e. the highest region called heaven the best have set down below in connection with the ceremony and to you the sweet soma juice extracted by the stoaes flow copiously with the special sound from all sides. (03)

बृहस्पतिः प्रथमं जायमानो
महो ज्योतिषः परमे व्योमन्।
सप्तास्यस्तुविजातो रवेण
वि सप्तरश्मिरधमत्तमांसि॥०४॥

बृहस्पतिः। प्रथमम्। जायमानः।
महः। ज्योतिषः। परमे। विऽओमन्।
सप्तऽआस्यः। तुविऽजातः। रवेण।
वि। सप्तऽरश्मिः। अधमत्। तमांसि॥

Br̥haspati as soon as born first in the highest firmament of light, the seven-faced as well as born with might and the seven-rayed dispelled asunder the darkness with roar.

स सुष्टुभा स ऋक्वता गणेन
वलं रुरोज फलिगं रवेण।
बृहस्पतिरुस्त्रिया हव्यसूदः
कनिक्रदद्वावशतीरुदाजत्॥०५॥

सः। सुऽस्तुभा। सः। ऋक्वता। गणेन।
वलम्। रुरोज। फलिऽगम्। रवेण।
बृहस्पतिः। उस्त्रियाः। हव्यऽसूदः।
कनिक्रदत्। वावशतीः। उत्। आजत्॥

That Br̥haspati destroyed with sound Vala accompanied by well-praising and (accompanied) brilliant (with) troop and while bellowing set free the loving ruddy cows sweetening the oblation. (05)

एवा पित्रे विश्वदेवाय वृष्ण
यज्ञैर्विधेम नमसा हविर्भिः।
बृहस्पते सुप्रजा वीरवन्तो
वयं स्याम पतयो रयीणाम्॥०६॥

एव। पित्रे। विश्वऽदेवाय। वृष्णे।
यज्ञैः। विधेम। नमसा। हविःऽभिः।
बृहस्पते। सुऽप्रजाः। वीरऽवन्तः।
वयम्। स्याम। पतयः। रयीणाम्॥

In this way we offer worship with sacrifices, with obeisance, with offerings, to the protector (paternal), universal deity, the showerer of benefits and O Bṛhaspati! May (we) be lord of riches and be blessed with excellent sons and valiant descendants.

स इद्राजा प्रतिजन्यानि विश्वा
शुष्मेण तस्थावभि वीर्येण।
बृहस्पतिं यः सुभृतं बिभर्ति
वल्गूयति वन्दते पूर्वभाजम्॥०७॥

सः। इत्। राजा। प्रतिजन्यानि। विश्वा।
शुष्मेण। तस्थौ। अभि। वीर्येण।
बृहस्पतिम्। यः। सुभृतम्। बिभर्ति।
वल्गूयति। वन्दते। पूर्वभाजम्॥

That king overcomes by his strength and prowess all foes. He who offers oblations, hymns, food, etc to Bṛhaspati as the first sharer (of the offerings), cherishes the revords and bowsdown.(07)

स इत्क्षेति सुधित ओकसि स्वे
तस्मै इळा पिन्वते विश्वदानीम्।
तस्मै विशः स्वयमेवा नमन्ते
यस्मिन्ब्रह्मा राजनि पूर्व एति॥०८॥

सः। इत्। क्षेति। सुधितः। ओकसि। स्वे।
तस्मै। इळा। पिन्वते। विश्वदानीम्।
तस्मै। विशः। स्वयम्। एव। नमन्ते।
यस्मिन्। ब्रह्मा। राजनि। पूर्वः। एति॥

The king really dwells well nourished in his own abode. The earth grows always for him. The people bow down at their own accord. He occupies precedence i.e. honour from the king. (08)

अप्रतीतो जयति सं धनानि
प्रतिजन्यान्युत या सजन्या।
अवस्यवे यो वरिवः कृणोति
ब्रह्मणे राजा तमवन्ति देवाः॥०९॥

अप्रतिइतः। जयति। सम्। धनानि।
प्रतिजन्यानि। उत। या। सजन्या।
अवस्यवे। यः। वरिवः। कृणोति।
ब्रह्मणे। राजा। तम्। अवन्ति। देवाः॥

Unresisted he wins wealth bellowing to the foes and those of his own people, The king who procures prosperity, desiring health or protection for the priest, the god protect him. (09)

इन्द्रश्च सोमं पिबतं बृहस्पते-
ऽस्मिन्यज्ञे मन्दसाना वृषण्वसू।
आ वां विशन्त्विन्द्रवः स्वाभुवो-
ऽस्मे रयिं सर्ववीरं नि यच्छतम्॥१०॥

इन्द्रः। च। सोमम्। पिबतम्। बृहस्पते।
अस्मिन्। यज्ञे। मन्दसाना। वृषण्वसू इति वृषण्वसू।
आ। वाम्। विशन्तु। इन्द्रवः। सूऽआभुवः।
अस्मे इति। रयिम्। सर्ववीरम्। नि यच्छतम्॥

O Bṛhaspati, you and Indra please drink Soma at this sacrifice. You two are happy and hence showing riches, May all-pervading drops of Soma juice may enter in you two give wealth abounding in heroic sons for us. (10)

बृहस्पत इन्द्र वर्धतं नः
सचा सा वां सुमतिर्भूत्वस्मे।
अविष्टं धियो जिगृतं पुरंधी-
र्जजस्तमर्यो वनुषामरातीः॥११॥

बृहस्पते। इन्द्र। वर्धतम्। नः।
सचा। सा। वाम्। सुऽमतिः। भूतु। अस्मे इति।
अविष्टम्। धियः। जिगृतम्। पुरम्ऽधीः।
जजस्तम्। अर्यः। वनुषाम्। अरातीः॥

O Bṛhaspati and Indra, cause us to prosper may that goodwill of you two be with us. Protect our rites arouse our appritations weaken the hostilities of a foes and rivals. (11)

॥०६/४७/०१-३१॥

गर्गो भरद्वाजः ऋषिः। त्रिष्टुप्; १९ बृहती, २३ अनुष्टुप्, २४ गायत्री, २५ द्विपदा त्रिष्टुप्, २७ जगती
छन्दांसि। इन्द्रः, ०१-०५ सोमः, २० देव-भूमिः-बृहस्पतीन्द्राः, २२-२५ साञ्जयः प्रस्तोकः
(दानस्तुतिः), २६-२८ रथः, २९-३० दुंदुभिः, ३१ दुंदुभीन्द्रो देवताः।

अगव्यूति क्षेत्रमागन्म देवा
उर्वी सती भूमिरंहूणाभूत्।
बृहस्पते प्र चिकित्सा गविष्टा
वित्था सते जरित्र इन्द्र पन्थाम्॥२०॥

अगव्यूति। क्षेत्रम्। आ। अगन्म। देवाः।
उर्वी। सती। भूमिः। अंहूणा। अभूत्।
बृहस्पते। प्र। चिकित्स। गोऽइष्टौ।
इत्था। सते। जरित्रे। इन्द्र। पन्थाम्॥

We have reached, in to desert where there is no track of cattle the vast extant earth has become the protector devoties. O Bṛhaspati, direct me the singer of hymn in our search for cattle O Indra to you votary being astray in this way. (12)

॥०६/७३/०१-०३॥

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। बृहस्पतिर्देवता।

यो अद्रिभित्प्रथमजा ऋतावा
बृहस्पतिराङ्गिरसो हविष्मान्।
द्विबर्हज्मा प्राघर्मसत्पिता न
आ रोदसी वृषभो रोरवीति॥०१॥

यः। अद्रिऽभित्। प्रथमऽजा। ऋतऽवा।
बृहस्पतिः। आङ्गिरसः। हविष्मान्।
द्विबर्हऽज्मा। प्राघर्मऽसत्। पिता। नः।
आ। रोदसी इति। वृषभः। रोरवीति॥

Bṛhaspati who is the breaker of the mountain-caves, the first-born(of Prajapati) the observer of truth, the descendent of Āngiras, the partaker of the obelation, the traverser of two worlds, abiding in the region of light, is to us the father, the bestower of gifts, thunders loud in heaven and earth.(01)

जनाय चिद्य ईवत उ लोकं
बृहस्पतिर्देवहूतौ चकार।
घनवृत्राणि वि पुरो दर्दरीति

जनाय। चित्। यः। ईवते। ऊँ इति। लोकम्।
बृहस्पतिः। देवऽहूतौ। चकार।
घन्। वृत्राणि। वि। पुरः। दर्दरीति।

जयच्छत्रूरमित्रान्पृत्सु साहन् ॥०२॥

Brhaspati,

जयन्। शत्रून्। अमित्रान्। पृत्सु। सहन्॥

बृहस्पतिः समजयद्वसूनि
महो ब्रजान् गोमतो देव एषः।
अपः सिषासन्स्व१ रप्रतीतो
बृहस्पतिर्हन्त्यमित्रमर्केः ॥०३॥

बृहस्पतिः। सम्। अजयत्। वसूनि।
महः। ब्रजान्। गोमतः। देवः। एषः।
अपः। सिषासन्। स्वः। अप्रतिऽइतः।
बृहस्पतिः। हन्ति। अमित्रम्। अर्केः॥

This divine Brhaspati has conquered the treasures (of Pani demons or of Vala) and the spacious pastures with the cattle: proposing to appropriate the waters of the firmament. He destroys the adversaries of heaven with sacred prayers. (03)

॥०६/७५/०१-१९॥

पायुर्भारद्वाजः ऋषिः। त्रिष्टुप्; ६, १० जगती; १२, १३, १५, १६, १९ अनुष्टुप्, १७ पङ्क्तिः
छन्दांसि। (संग्रामाशिषः) १ वर्म, २ धनुः ३ ज्या, ४ आर्त्नी, ५ इषुधिः, ६ (पूर्वार्धः) सारथिः, ६
(उत्तरार्धः) रश्मयः, ७ अश्वाः, ८ रथः, ९ रथगोपाः, १० ब्राह्मण-पितृ-सोम-द्यावा-पृथिवी-पूषाणः;
११-१२, १५-१६ इषवः, १३ प्रतोदः, १४ हस्तघ्नः, १७ युद्धभूमि-कवच-ब्रह्मणस्पत्यादयः, १८
वर्म-सोम-वरुणाः, १९ देवब्रह्माणि देवताः।

यत्र बाणाः संपतन्ति
कुमारा विशिखाइव।
तत्रा नो ब्रह्मणस्पति-
रदितिः शर्म यच्छतु
विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥१७॥

यत्र। बाणाः। सम्पतन्ति।
कुमाराः। विशिखाः। इव।
तत्र। नः। ब्रह्मणः। पतिः।
अदितिः। शर्म। यच्छतु।
विश्वाहा। शर्म। यच्छतु॥

Where (in the battle) the shaven-headed boys-like arrows fall, may Brahmanaspati (the lord of speech) grant us happiness and also Aditi grant us happiness every day. (17)

॥०७/४१/०१-०७॥

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः ऋषिः। त्रिष्टुप्, १ जगती छन्दसि।

१ अग्नीन्द्रमित्रावरुणाश्चिभगपूषब्रह्मणस्पतिसोमरुद्राः, २-६ भगः, ७ उषसः देवताः।

प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं हवामहे
प्रातर्मित्रावरुणा प्रातरश्विना।
प्रातर्भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं
प्रातः सोममुत रुद्रं हुवेम ॥०१॥

प्रातः। अग्निम्। प्रातः। इन्द्रम्। हवामहे।
प्रातः। मित्रावरुणा। प्रातः। अश्विना।
प्रातः। भगम्। पूषणम्। ब्रह्मणः। पतिम्।
प्रातरिति। सोमम्। उत। रुद्रम्। हुवेम॥

We invoke Agni, Indra, Mitra and Varuṇa (the deities presiding over the day and the night), two Aświns (celestial Physicians), Bhaga, Pṛas Brahmanaspati (the lord of hymns), Soma and Rudra in the morning. (01)

॥०७/४४/०१-०५॥

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप्, १ जगती छन्दसि । दधिक्राः,
१ दधिक्राश्च्युषोऽग्निभगेन्द्रविष्णुपूषब्रह्मणस्पत्यादित्यद्यावापृथिव्यापः देवताः ।

दधिक्रां वः प्रथममश्विनोषस-

मग्निं समिद्धं भगमूतये हुवे ।

इन्द्रं विष्णुं पूषणं ब्रह्मणस्पति

मादित्यान्द्यावापृथिवी अपः स्वः ॥०१॥

दधिऽक्राम् । वः । प्रथमम् । अश्विना । उषसम् ।

अग्निम् । सम्ऽइद्धम् । भगम् । ऊतये । हुवे ।

इन्द्रम् । विष्णुम् । पूषणम् । ब्रह्मणः । पतिम् ।

आदित्यान् । द्यावापृथिवी इति । अपः । स्वः । रिति स्वः ॥

For you all first of all I invoke (to) the deity presiding over horses the two Asvins, the Dawn, the kindled Agni, Bhaga, Indra, Visnu, Pushan, Bahmanaspati, the Adityas heaven and earth, the waters, the sun. (01)

॥०७/१७/०१-१०॥

मैत्रावरुणर्वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । १ इन्द्रः; २,४-८ बृहस्पतिः; ३,९ इन्द्राब्रह्मणस्पति, १०
इन्द्राबृहस्पती देवते ।

आ दैव्या वृणीमहेऽवांसि

बृहस्पतिर्नो मह आ सखायः ।

यथा भवेम मीळहुषे अनागा

यो नो दाता परावतः पितेव ॥०२॥

आ । दैव्या । वृणीमहे । अवांसि ।

बृहस्पतिः । नः । महे । आ । सखायः ।

यथा । भवेम । मीळहुषे । अनागाः ।

यः । नः । दाता । पराऽवतः । पिताऽइव ॥

O friends! We solicit divine protections. Brhaspati accepts our oblations. So that we may be offenceless towards that showerer of benefits and who is our benefactor from distant regions like a father (to a son). (02)

तमु ज्येष्ठं नमसा हविर्भिः

सुशेवं ब्रह्मणस्पतिं गृणीषे ।

इन्द्रं श्लोको महि दैव्यः सिसक्तु

यो ब्रह्मणो देवकृतस्य राजा ॥०३॥

तम् । ऊँ इति । ज्येष्ठम् । नमसा । हविः । ऽभिः ।

सुऽशेवम् । ब्रह्मणः । पतिम् । गृणीषे ।

इन्द्रम् । श्लोकः । महि । दैव्यः । सिसक्तु ।

यः । ब्रह्मणः । देवऽकृतस्य । राजा ॥

I glorify with obeisance and with oblations the most excellent and beneficent Brahmanaspati, may my godly praise attain to mighty Indra who is the lord of the prayers offered by the devout. (03)

स आ नो योनिं सदतु प्रेष्ठो
 बृहस्पतिर्विश्ववारो यो अस्ति।
 कामो रायः सुवीर्यस्य तं दा-
 त्पर्वत्रो अति सश्रुतो अरिष्टान्॥०४॥

सः। आ। नः। योनिम्। सदतु। प्रेष्ठः।
 बृहस्पतिः। विश्वऽवारः। यः। अस्ति।
 कामः। रायः। सुऽवीर्यस्य। तम्। दात्।
 पर्वत्। नः। अति। सश्रुतः। अरिष्टान्॥

The first-born immortals (by his command) bestow upon us the food that is necessary for existences. Let us invoke the unresisted Br̥haspati pure-praised, the adorable of the house-holders.

तमा नो अर्कममृताय जुष्ट-
 मिमे धासुरमृतासः पुराजाः।
 शुचिक्रन्दं यजतं पस्त्यानां
 बृहस्पतिमनर्वाणं हुवेम॥०५॥

तम्। आ। नः। अर्कम्। अमृताय। जुष्टम्।
 इमे। धासुः। अमृतासः। पुराऽजाः।
 शुचिऽक्रन्दम्। यजतम्। पस्त्यानाम्।
 बृहस्पतिम्। अनर्वाणम्। हुवेम॥

May the first-born immortals (by his command) bestow upon us the food that is necessary for existence; Let us invoke the irresisted Br̥haspati, to whom pure praises are addressed, adorable of the householders. (05)

तं शग्मासो अरुषासो अश्वा
 बृहस्पतिं सहवाहो वहन्ति।
 सहश्चिद्यस्य नीलवत्सधस्थं
 नभो न रूपमरूषं वसानाः॥०६॥

तम्। शग्मासः। अरुषासः। अश्वाः।
 बृहस्पतिम्। सहऽवाहः। वहन्ति।
 सहः। चित्। यस्य। नीलऽवत्। सधऽस्थम्।
 नभः। न। रूपम्। अरूषम्। वसानाः॥

May his pleasant and brilliant horses, wearing a lustrous form like (that of) the suns, carrying jointly, bring that Br̥haspati in whom strength abides like of a substantial mansion. (06)

स हि शुचिः शतपत्रः स शुन्ध्यु-
 हिरण्यवाशीरिषिः स्वर्षाः।
 बृहस्पतिः स स्वावेश ऋष्वः
 पुरु सखिभ्य आसुतिं करिष्ठः॥०७॥

सः। हि। शुचिः। शतऽपत्रः। सः। शुन्ध्युः।
 हिरण्यऽवाशीः। इषिः। स्वऽर्षाः।
 बृहस्पतिः। सः। सुऽआवेशः। ऋष्वः।
 पुरु। सखिऽभ्यः। आऽसुतिम्। करिष्ठः॥

Br̥haspati indeed is pure possessed of numerous vehicles like chariots, horses, etc he is the purifier, armed with golden weapons, the object of desire, the enjoyer of heaven, of good-dwelling of good-looking the best giver of ample food to his friendly praiser. (07)

देवी देवस्य रोदसी जनित्री

देवी इति। देवस्य। रोदसी इति। जनित्री इति।

बृहस्पतिं वावृधतुर्महित्वा ।
दक्षाय्याय दक्षता सखायः
करद्ब्रह्मणे सुतरा सुगाथा ॥०८॥

बृहस्पतिम् । ववृधतुः । महिऽत्वा ।
दक्षाय्याय । दक्षत । सखायः ।
करत् । ब्रह्मणे । सुऽतरा । सुऽगाथा ॥

O friends the divine heaven and earth the two mothers of the deity Br̥haspati, by their might caused to grow Br̥haspati. Praise the praiseworthy who may render the waters easy to be crossed as well as divide into for the attainment of food in abundance. (08)

इयं वां ब्रह्मणस्पते सुवृक्ति-
र्ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे अकारि ।
अविष्टं धियो जिगृतं पुरंधी-
र्जजस्तमर्यो वनुषामरातीः ॥०९॥

इयम् । वाम् । ब्रह्मणः । पते । सुऽवृक्तिः ।
ब्रह्म । इन्द्राय । वज्रिणे । अकारि ।
अविष्टम् । धियः । जिगृतम् । पुरम्ऽधीः ।
जजस्तम् । अर्यः । वनुषाम् । अरातीः ॥

This prayer has been offered as praise to you both, O lord of prayers Brahmanaspati and Indra, the wielder of the thunderbolt .Protect our rits arose our apiritations weaken the hostilities of a foes and rivals. (09)

बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो
दिव्यस्येशाथे उत पार्थिवस्य ।
धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चि-
द्वयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥१०॥

बृहस्पते । युवम् । इन्द्रः । च । वस्वः ।
दिव्यस्य । ईशाथे इति । उत । पार्थिवस्य ।
धत्तम् । रयिम् । स्तुवते । कीरये । चित् ।
यूयम् । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥

O Br̥haspati you two and Indra of celestial rule over and of the terrestrial treasure grant riches to one who praises and may you all gods protect us with your everlasting blessings. (10)

॥०७/१८/०१-०७॥

मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । इन्द्रः, ७ इन्द्राबृहस्पती देवते ।

बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो
दिव्यस्येशाथे उत पार्थिवस्य ।
धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चि-
द्वयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥०७॥

बृहस्पते । युवम् । इन्द्रः । च । वस्वः ।
दिव्यस्य । ईशाथे इति । उत । पार्थिवस्य ।
धत्तम् । रयिम् । स्तुवते । कीरये । चित् ।
यूयम् । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥

O Br̥haspati you two and Indra of celestial rule over and of the terrestrial treasure grant riches to one who praises and may you all gods protect us with your everlasting blessings. (07)

॥०८/१६/०१-२१॥

तिरश्चीराङ्गिरसो ऋषिः । त्रिष्टुप्, ४ विराट्, २१ पुरस्ताज्ज्योतिः छन्दांसि । इन्द्रः, १४ इन्द्रामरुतः, १५
इन्द्राबृहस्पती देवताः ।

अध द्रप्सो अंशुमत्या उपस्थे-

ऽधारयत्तन्वं तित्विषाणः ।

विशो अदेवीरभ्याश्चरन्ती-

बृहस्पतिना युजेन्द्रः ससाहे ॥१५॥

अध । द्रप्सः । अंशुऽमत्याः । उपऽस्थे ।

अधारयत् । तन्वम् । तित्विषाणः ।

विशः । अदेवीः । अभि । आऽचरन्तीः ।

बृहस्पतिना । युजा । इन्द्रः । ससाहे ॥

॥१०/६७/०१-१२॥

अयास्य आङ्गिरसः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । बृहस्पतिर्देवता ।

इमां धियं सप्तशीर्ष्णीं पिता न

ऋतप्रजातां बृहतीमविन्दत् ।

तुरीयं स्विज्जनयद्विश्वजन्यो-

ऽयास्य उक्थमिन्द्राय शंसन् ॥०१॥

इमाम् । धियम् । सप्तऽशीर्ष्णीम् । पिता । नः ।

ऋतप्रऽजाताम् । बृहतीम् । अविन्दत् ।

तुरीयम् । स्वित् । जनयत् । विश्वऽजन्यः ।

अयास्यः । उक्थम् । इन्द्राय । शंसन् ॥

This great seven-headed ceremony, born of sacrifice (which falls in the Nature order) our father (Angirā) and Ayāsyā the friend of all worlds, produced the fourth (generation) reciting a hymn in honour of Indra. (01)

ऋतं शंसन्त ऋजु दीध्याना

दिवस्पुत्रासो असुरस्य वीराः ।

विप्रं पदमङ्गिरसो दधाना

यज्ञस्य धाम प्रथमं मनन्त ॥०२॥

ऋतम् । शंसन्तः । ऋजु । दीध्यानाः ।

दिवः । पुत्रासः । असुरस्य । वीराः ।

विप्रम् । पदम् । अङ्गिरसः । दधानाः ।

यज्ञस्य । धाम । प्रथमम् । मनन्त ॥

Brilliant and intelligent Angirā's powerful sons have been praying the sacrificial position (यज्ञस्य धाम) (of Bṛhaspati) as before while reciting the hymn, pondering over the benevolence and occupying the seat of Bṛhaspati.

हंसैरिव सखिभिर्वावदद्भि-

रश्मन्मयानि नहना व्यस्यन् ।

बृहस्पतिरभिकनिक्रदद्वा

उत प्रास्तौदुच्च विद्वान् अगायत् ॥०३॥

हंसैःऽइव । सखिऽभिः । वावदत्ऽभिः ।

अश्मन्ऽमयानि । नहना । विऽअस्यन् ।

बृहस्पतिः । अभिऽकनिक्रदत् । गाः ।

उत । प्र । अस्तौत् । उत् । च । विद्वान् । अगायत् ॥

With his friends (maruts) as if the geese cackling, Bṛhaspati bellowing loudly and having thrown open cattle-folds made of stone, drove out the

cows (stolen by the Panis), one knowing all praises with a Soma song, chanted loudly (for the gods). (03)

अवो द्वाभ्यां पर एकया गा	अवः। द्वाभ्याम्। परः। एकया। गाः।
गुहा तिष्ठन्तीरनृतस्य सेतौ।	गुहा। तिष्ठन्तीः। अनृतस्य। सेतौ।
बृहस्पतिस्तमसि ज्योतिरिच्छ-	बृहस्पतिः। तमसि। ज्योतिः। इच्छन्।
नुदुस्त्रा आकर्वि हि तिस्र आवः॥०४॥	उत्। उस्त्राः। आ। अकः। वि। हि। तिस्रः। आवरित्यावः॥

Brhaspati wishing to bring light into the darkness drove out the cows standing in the cave in the place of darkness below by two (ways), and those above by one (way), he opened the three (doors of Asuras).(04)

विभिद्या पुरं शयथेमपाचीं	विऽभिद्या। पुरम्। शयथा। ईम्। अपाचीम्।
निस्त्रीणि साकमुदधेरकृन्तत्।	निः। त्रीणि। साकम्। उदऽधेः। अकृन्तत्।
बृहस्पतिरुषसं सूर्यं गामर्कं	बृहस्पतिः। उषसम्। सूर्यम्। गाम्। अर्कम्।
विवेद स्तनयन्निव द्यौः॥०५॥	विवेद। स्तनयन्ऽइव। द्यौः॥

While resting near (it) breaking the city of demons, Brhaspati has taken away forcibly at once from demon Vala three viz. the Dawn, the Sun and the Earth heaven thundering like of the form of cloud he declares the sun as the adorable.(05)

इन्द्रो वलं रक्षितारं दुघानां	इन्द्रः। वलम्। रक्षितारम्। दुघानाम्।
करेणैव वि चकर्ता रवेण।	करेणऽइव। वि। चकर्त। रवेण।
स्वेदाज्जिभिराशिरमिच्छमानो-	स्वेदाज्जिऽभिः। आऽशिरम्। इच्छमानः।
ऽरोदयत्पणिमा गा अमुष्णात्॥०६॥	अरोदयत्। पणिम्। आ। गाः। अमुष्णात्॥

Powerful Brhaspati with his mighty shout resembling his hand holding the weapon, cut off demon Vala, the thief of the cows and he desiring the assistance of the Maruts, wet with waters smashed (made him weep) demon Pani and led away the cows.(06)

स ईं सत्येभिः सखिभिः शुचिभि-	सः। ईम्। सत्येभिः। सखिऽभिः। शुचिऽभिः।
गोधायसं वि धनसैरदर्दः।	गोऽधायसम्। वि। धनऽसैः। अदर्दरित्यदर्दः।
ब्रह्मणस्पतिर्वृषभिर्वराहै-	ब्रह्मणः। पतिः। वृषऽभिः। वराहैः।
धर्मस्वेदेभिर्द्रविणं व्यानट्॥०७॥	धर्मऽस्वेदेभिः। द्रविणम्। वि। आनट्॥

Together with this (with) brilliant (with) wealth-winning (with) friendly (Maruts), he destroyed him i.e. Vala demon the detainer of the cows Brahmanaspati i.e. lord of the Mantras of the three Vedas with the showerer (of benefits) (with) the conveyors of desirable (water)(with)(rushing vehemently or showering waters or)frequenters of sacrifice has acquired wealth i.e.cows.(07)

ते सत्येन मनसा गोपतिं गा	ते। सत्येन। मनसा। गोऽपतिम्। गाः।
इयानास इषणयन्त धीभिः।	इयानासः। इषणयन्त। धीभिः।
बृहस्पतिर्मिथो अवद्यपेभि-	बृहस्पतिः। मिथः। अवद्यपेभिः।
रुदुस्त्रिया असृजत स्वयुग्भिः॥०८॥	उत्। उस्त्रियाः। असृजत्। स्वयुक्ऽभिः॥

They i.e. Maruts, with truthly (with) mind searching for (lit. going after) the cows i.e. cattle resolved by their exploits to make him the lord of cattle and Brhaspati (mutual defending each other from reproach set free the milk giving cows. (08)

तं वर्धयन्तो मतिभिः शिवाभिः	तम्। वर्धयन्तः। मतिऽभिः। शिवाभिः।
सिंहमिव नानदतं सधस्थे।	सिंहम्। इव। नानदतम्। सधऽस्थे।
बृहस्पतिं वृषणं शूरसातौ	बृहस्पतिम्। वृषणम्। शूरऽसातौ।
भरेभरे अनु मदेम जिष्णुम्॥०९॥	भरेऽभरे। अनु। मदेम। जिष्णुम्॥

Applauding the victories Brhaspati, the showerer (of benefits), roaring repeatedly in the mid-heaven like a lion let us (i.e. Maruts) praise him in every wars where heroes win with auspicious hymns. (09)

यदा वाजमसनद्विश्वरूप-	यदा। वाजम्। असनत्। विश्वऽरूपम्।
मा द्यामरुक्षदुत्तराणि सद्य।	आ। द्याम्। अरुक्षत्। उत्तराणि। सद्य।
बृहस्पतिं वृषणं वर्धयन्तो	बृहस्पतिम्। वृषणम्। वर्धयन्तः।
नाना सन्तो बिभ्रतो ज्योतिरासा॥१०॥	नाना। सन्तः। बिभ्रतः। ज्योतिः। आसा॥

When he acquires sacrificial food of various kind, when he ascends the heaven or the upper positions the gods are extolling Brhaspati, the showerer (of benefits) with their mouth, the gods are being in various (quarters), bearing light. (10)

सत्यामाशिषं कृणुता वयोधै	सत्याम्। आऽशिषम्। कृणुत। वयः। धै।
कीरिं चिद्ध्यवथ स्वेभिरेवैः।	कीरिम्। चित्। हि। अवथ। स्वेभिः। एवैः।
पश्चा मृधो अप भवन्तु विश्वा-	पश्चा। मृधः। अप। भवन्तु। विश्वाः।
स्तद्रोदसी शृणुतं विश्वमिन्वे॥११॥	तत्। रोदसी इति। शृणुतम्। विश्वमिन्वे इति विश्वम्। इन्वे॥

O Br̥haspati and all gods! Make our prayer truthful for the bestowal of food. You protect through your movements even one of your singers. All our enemies may be driven back again. O Heaven and Earth! O the delighters of all! Hear this (prayer). (11)

इन्द्रो मह्ता महतो अर्णवस्य
वि मूर्धानमभिनदबुदस्य।
अहन्नहिमरिणात्सप्त सिन्धून्
देवैर्द्यावापृथिवी प्रावतं नः॥१२॥

इन्द्रः। मह्ता। महतः। अर्णवस्य।
वि। मूर्धानम्। अभिनत्। अबुदस्य।
अहन्। अहिम्। अरिणात्। सप्त। सिन्धून्।
देवैः। द्यावापृथिवी इति। प्र। अवतम्। नः॥

Indra by his great might has praised the bow of the vast watery cloud, he has slain Ahi, he has made the seven rivers flow, do you heaven and earth, along with the gods, protect us. (12)

॥१०/६८/०१-१२॥

अयास्य आङ्गिरसः ऋषिः। त्रिष्टुप् छन्दः। बृहस्पतिर्देवता।

उदप्रुतो न वयो रक्षमाणा
वावदतो अभ्रियस्येव घोषाः।
गिरिभ्रजो नोर्मयो मदन्तो
बृहस्पतिमभ्यर्कं अनावन्॥०१॥

उदऽप्रुतः। न। वयः। रक्षमाणाः।
वावदतः। अभ्रियस्यऽइव। घोषाः।
गिरिऽभ्रजः। न। ऊर्मयः। मदन्तः।
बृहस्पतिम्। अभि। अर्काः। अनावन्।

Just as the farmers protect their fields from the birds seeking water the thunderings of the clouds of the rainy season and the showers of water cracking the mountains, the worshipers eulogize Br̥haspati.(01)

सं गोभिराङ्गिरसो नक्षमाणो
भगइवेदर्यमणं निनाय।
जने मित्रो न दंपती अनक्ति
बृहस्पते वाजयाशूरिवाजो॥०२॥

सम्। गोभिः। आङ्गिरसः। नक्षमाणः।
भगःऽइव। इत्। अर्यमणम्। निनाय।
जने। मित्रः। न। दंपती इति दम्पती। अनक्ति।
बृहस्पते। वाजय। आशून्ऽइव। आजौ॥

Angirā's son Br̥haspati pervading with his luster, like Bhaga has brought Aryamā i.e. worshipper with the cows just as in the society Mitra (or a friend) unites the husband and wife with his rays. O Br̥haspati! Send the wide-spread rays to the worshipers like a warrior sending his horse a battle. (02)

साध्वर्या अतिथिनीरिषिराः
 स्पर्हाः सुवर्णा अनवद्यरूपाः ।
 बृहस्पतिः पर्वतेभ्यो वितूर्या
 निर्गा ऊपे यवमिव स्थिविभ्यः ॥०३॥

साधुऽअर्याः । अतिथिनीः । इषिराः ।
 स्पर्हाः । सुऽवर्णाः । अनवद्यऽरूपाः ।
 बृहस्पतिः । पर्वतेभ्यः । विऽतूर्या
 निः । गाः । ऊपे । यवम्ऽइव । स्थिविऽभ्यः ॥

Bṛhaspati brings unto (the gods), after extricating them from the mountains (captured 07 demon Vala) the cows that are the yielders of pure (milk) ever in motion, the objects of welcome and of desire, well-coloured and of flowless forms (as men bring) barley from the granaries. (03)

आप्रुषायन्मधुन ऋतस्य योनि-
 मवक्षिपन्नर्कं उल्कामिव द्योः ।
 बृहस्पतिरुद्धरन्नश्मनो गा
 भूम्या उदनेव वि त्वचं बिभेद ॥४॥

आऽप्रुषायन् । मधुना । ऋतस्य । योनिम् ।
 अवऽक्षिपन् । अर्कः । उल्काम्ऽइव । द्योः ।
 बृहस्पतिः । उद्धरन् । अश्मनः । गाः ।
 भूम्याः । उदनाऽइव । वि । त्वचम् । बिभेद ॥

Flooding (the earth) with water showered from the source i.e. the rain-cloud, the adorable Bṛhaspati, raising up the cattle from the rock like a meteor from the sky, rent off the skin of the earth with the horns of the cattle as Rain-god rends it with rain. (04)

अप ज्योतिषा तमो अन्तरिक्षा-
 दुदनः शीपालमिव वात आजत् ।
 बृहस्पतिरनुमृश्या वलस्या-
 भ्रमिव वात आ चक्र आ गाः ॥०५॥

अप । ज्योतिषा । तमः । अन्तरिक्षात् ।
 उदनः । शीपालम्ऽइव । वातः । आजत् ।
 बृहस्पतिः । अनुऽमृश्या । वलस्या ।
 अभ्रम्ऽइव । वातः । आ । चक्रे । आ । गाः ॥

Bṛhaspati drove away the darkness from the firmament with light as the wind (blow) the moss from the water, guessing (them to be there), he swept the Vala's cows together to himself as the wind (sweeps) the clouds. (05)

यदा वलस्य पीयतो जसुं
 भेद्बृहस्पतिरग्नितपोभिरकैः ।
 दद्भिर्न जिह्वा परिविष्टमाद-
 दाविर्निर्धौरकृणोदुस्त्रियाणाम् ॥०६॥

यदा । वलस्य । पीयतः । जसुम् ।
 भेत् । बृहस्पतिः । अग्नितपःऽभिः । अकैः ।
 दत्ऽभिः । न । जिह्वा । परिऽविष्टम् । आदत् ।
 आविः । निऽधीन् । अकृणोत् । उस्त्रियाणाम् ॥

When Bṛhaspati demolished with rays (Vedic formulas) burning like fire the weapon of the malignant Vala, he devoured him (encompassed by his followers called Panis) as the tongue (consumes) that which is encompassed by the teeth, he made manifest the hiding-place of the milch-cows. (06)

बृहस्पतिरमत हि त्यदासां
नाम स्वरीणां सद्ने गुहा यत्।
आण्डेव भित्वा शकुनस्य गर्भं
मुदुस्त्रियाः पर्वतस्य त्मनाजत्॥१०७॥

बृहस्पतिः। अमत। हि। त्यत्। आसाम्।
नाम। स्वरीणाम्। सद्ने। गुहा। यत्।
आण्डाऽइव। भित्वा। शकुनस्य। गर्भम्।
उत्। उस्त्रियाः। पर्वतस्य। त्मना। आजत्॥

When Brhaspati has discovered the name of the lowing milch-cows in their place i.e. the cave, he drove out by himself the milch-cows from the rock as if young ones of a bird break the egg and come out.(07)

अश्नापिनद्धं मधु पर्यपश्यन्-
मत्स्यं न दीन उदनि क्षियन्तम्।
निष्टज्जभार चमसं न वृक्षा-
बृहस्पतिर्विरवेणा विकृत्य॥१०८॥

अश्ना। अपिऽनद्धम्। मधु। परि। अपश्यत्।
मत्स्यम्। न। दीने। उदनि। क्षियन्तम्।
निः। तत्। जभार। चमसम्। न। वृक्षात्।
बृहस्पतिः। विऽरवेण। विऽकृत्य॥

Brhaspati looked round upon the cows shut up behind the stone-encloser like fish of water (caught) in a fish-rod. He seized Vala with a shout, cutting him off like a bowl for drinking Soma juice in chopped of from a tree. (08)

सोषामविन्दत्स स्वः सो अग्निं
सो अर्केण वि बबाधे तमांसि।
बृहस्पतिर्गोवपुषो वलस्य
निर्मज्जानं न पर्वणो जभार॥१०९॥

सः। उषाम्। अविन्दत्। सः। स्वः। रिति स्वः। सः। अग्निम्।
सः। अर्केण। वि। बबाधे। तमांसि।
बृहस्पतिः। गोऽवपुषः। वलस्य।
निः। मज्जानम्। न। पर्वणः। जभार॥

Brhaspati took the help of the dawn, the Sun, Agni, he dispersed the dense darkness with light, he seized (the cattle from the rock) of Vala surrounding by the kine as (one extracts) marrow from a bone. (09)

हिमेव पर्णा मुषिता वनानि
बृहस्पतिनाकृपयद्वलो गाः।
अनानुकृत्यमपुनश्चकार
यात्सूर्यामासा मिथ उच्चरातः॥११०॥

हिमाऽइव। पर्णा। मुषिता। वनानि।
बृहस्पतिना। अकृपयत्। वलः। गाः।
अननुऽकृत्यम्। अपुनरिति। चकार।
यात्। सूर्यामासा। मिथः। उत्ऽचरातः॥

As the trees (shook off) their leaves carried off by the Brhaspati, he did that which cannot be imitated, which cannot be repeated, whereby sun and moon mutually rise (day and night). (10)

अभि श्यावं न कृशनेभिरश्वं
नक्षत्रेभिः पितरो द्यामपिंशन्।
रात्र्यां तमो अदधुर्ज्योतिरहन्

अभि। श्यावम्। न। कृशनेभिः। अश्वम्।
नक्षत्रेभिः। पितरः। द्याम्। अपिंशन्।
रात्र्याम्। तमः। अदधुः। ज्योतिः। अहन्।

बृहस्पतिर्भिनदद्रिं विदद्वाः ॥११॥

बृहस्पतिः । भिनत् । अद्रिम् । विदत् । गाः ॥

The protecting gods have decorated the heaven with constellation as (men decorated) a brown horse with golden trappings, they established darkness in the night and light in the day, Br̥haspati tore off the rock and recovered the cows. (11)

इदमकर्म नमो अभ्रियाय

यः पूर्वोरन्वानोनवीति ।

बृहस्पतिः स हि गोभिः सो अश्वैः

स वीरेभिः स नृभिर्नो वयो धात् ॥१२॥

इदम् । अकर्म । नमः । अभ्रियाय ॥ ॥

यः । पूर्वीः । अनु । आऽनोनवीति ।

बृहस्पतिः । सः । हि । गोभिः । सः । अश्वैः ।

सः । वीरेभिः । सः । नृऽभिः । नः । वयः । धात् ॥

We have offered this homage to Br̥haspati dwelling in the Mid-region and who recites many sacred stanzas loudly in order, may he bestow upon us food along with cows, horses, heroic sons and dependants. (12)

॥१०/१०३/०१-१३॥

ऐन्द्रोऽप्रतिरथः ऋषिः । त्रिष्टुप्, १३ अनुष्टुप् छन्दसि । इन्द्रः, ४ बृहस्पतिः, १२ अप्वा देवी, १३ मरुतो देवताः ।

बृहस्पते परि दीया रथेन

रक्षोहामित्राँ अपबाधमानः ।

प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो युधा

जयन्नस्माकमेध्यविता रथानाम् ॥०४॥

बृहस्पते । परि । दीय । रथेन ।

रक्षःऽहा । अमित्रान् । अपऽबाधमानः ।

प्रऽभञ्जन् । सेनाः । प्रऽमृणः । युधा ।

जयन् । अस्माकम् । एधि । अविता । रथानाम् ॥

Come with your chariot, O Br̥haspati who are the slayer of demons, destroying enemies from all sides crushing, the enemies armies, demolishing (them), victorious in battle, be the protector of our chariots. (04)

॥१०/१०८/०१-११॥

पणयोऽसुराः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । सरमा देवता । ०२, ०४, ०६, ०८, १०-११ सरमा देवशुनी ऋषिका । पणयो देवता ।

असेन्या वः पणयो वचां-

स्यनिषव्यास्तन्वः सन्तु पापीः ।

अधृष्टो व एतवा अस्तु

पन्था बृहस्पतिर्व उभया न मृळात् ॥०६॥

असेन्या । वः । पणयः । वचांसि ।

अनिषव्याः । तन्वः । सन्तु । पापीः ।

अधृष्टः । वः । एतवै । अस्तु ।

पन्थाः । बृहस्पतिः । वः । उभया । न । मृळात् ॥

दूरमित पणयो वरीय

दूरम् । इत । पणयः । वरीयः ।

उद्वावो यन्तु मिनतीऋतेन ।
बृहस्पतिर्या अविन्दन्निगूळहाः
सोमो ग्रावाण ऋषयश्च विप्राः ॥११॥

उत् । गावः । यन्तु । मिनतीः । ऋतेन ।
बृहस्पतिः । याः । अविन्दत् । निऽगूळहाः ।
सोमः । ग्रावाणः । ऋषयः । च । विप्राः ॥

॥१०/१५५/०१-०५॥

शिरिम्बिठो भारद्वाजः ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । अलक्ष्मीघ्नम्, ०२-०३ ब्रह्मणस्पतिः, ५ विश्वे देवाः
देवताः ।

चत्तो इतस्वत्तामुतः
सर्वा भ्रूणान्यारुषी ।
अराय्यं ब्रह्मणस्पते
तीक्ष्णशृङ्गोदृषन्निहि ॥०२॥

चत्तो इति । इतः । चत्ता । अमुतः ।
सर्वा । भ्रूणानि । आरुषी ।
अराय्यम् । ब्रह्मणः । पते ।
तीक्ष्णऽशृङ्ग । उद्ऽऋषन् । इहि ॥

May she be scared away from this world, scared away from the next world, the she-destroyer of all embryos. O sharp-horned Brahmanaspati! You driving away the she-adversary to charity, come here. (02)

अदो यद्दारु प्लवते
सिन्धोः पारे अपूरुषम् ।
तदा रभस्व दुर्हणो
तेन गच्छ परस्तरम् ॥०३॥

अदः । यत् । दारु । प्लवते ।
सिन्धोः । पारे । अपूरुषम् ।
तत् । आ । रभस्व । दुर्हणो इति दुऽहनो ।
तेन । गच्छ । परऽतरम् ॥

That wooden (the lord) which floats by the sea-shore far off, separated from man, hold that, O eulogizer hard to be destroyed, and go to the higher world. (03)

॥१०/१६७/०१-०४॥

विश्वामित्र-जमदग्नीः ऋषिः । जगती छन्दः ।

इन्द्रः, ०३ सोम-वरुण-बृहस्पति-अनुमति-मघवत्-धातृ-विधातारः देवताः ।

सोमस्य राज्ञो वरुणस्य धर्मणि
बृहस्पतेरनुमत्या उ शर्मणि ।
तवाहमद्य मघवन्नुपस्तुतौ
धातर्विधातः कलशाँ अभक्षयम् ॥०३॥

सोमस्य । राज्ञः । वरुणस्य । धर्मणि ।
बृहस्पतेः । अनुऽमत्याः । ऊँ इति । शर्मणि ।
तव । अहम् । अद्य । मघऽवन् । उपऽस्तुतौ ।
धातः । विधातरिति विऽधातः । कलशान् । अभक्षयम् ॥

In the sacrificial performance of the king Soma as well as of the king Varuna and at the sacrificial place of Brhaspati and Anumati. O Bountious

Indra, O diety Dhātā, O diety Vidhātā I have indeed partaken the pitchers of the Soma juice in your praise.(03)

॥१०/१८२/०१-०३॥

तपुर्मूर्धा बार्हस्पत्यः ऋषिः । त्रिष्टुप् छन्दः । बृहस्पतिर्देवता ।

बृहस्पतिर्नयतु दुर्गहा तिरः
पुनर्नेषदघशंसाय मन्म ।
क्षिपदशस्तिमप दुर्मतिं ह-
त्रथा करद्यजमानाय शं योः ॥०१॥

बृहस्पतिः । नयतु । दुःऽगहा । तिरः ।
पुनः । नेषत् । अघऽशंसाय । मन्म ।
क्षिपत् । अशस्तिम् । अप । दुःऽमतिम् । हन् ।
अथ । करत् । यजमानाय । शम् । योः ॥

Let Bṛhaspati, the overcomer of difficulties put aside (all sins), let him thrust aside the weapon of the false accuser calumniator, may he smash down the inglorious enemies, may he make the sacrifice internally happy and fearless.(01)

नराशंसो नोऽवतु प्रयाजे
शं नो अस्त्वनुयाजो हवेषु ।
क्षिपदशस्तिमप दुर्मतिं ह-
त्रथा करद्यजमानाय शं योः ॥०२॥

नराशंसः । नः । अवतु । प्रयाजे ।
शम् । नः । अस्तु । अनुऽयाजः । हवेषु ।
क्षिपत् । अशस्तिम् । अप । दुःऽमतिम् । हन् ।
अथ । करत् । यजमानाय । शम् । योः ॥

May Narāśaṃsa save us at the Prayāja rite, may he be (the giver of) felicity to us as the Anuyāja (divinity) at oblations, may Bṛhaspati smash down the inglorious (enemy) may he driveaway the malevolent enemy extend to may he make the sacrifice internally happy and fearless. (02)

तपुर्मूर्धा तपतु रक्षसो ये
ब्रह्मद्विषः शरवे हन्तवा उ
क्षिपदशस्तिमप दुर्मतिं ह-
त्रथा करद्यजमानाय शं योः ॥०३॥

तपुःऽमूर्धा । तपतु । रक्षसः । ये ।
ब्रह्मऽद्विषः । शरवे । हन्तवै । ऊँ इति ।
क्षिपत् । अशस्तिम् । अप । दुःऽमतिम् । हन् ।
अथ । करत् । यजमानाय । शम् । योः ॥

May Bṛhaspati heaving fiery head consume the demon who are the Brahmin haters and then he drive away the demon chief Saru. May he drive away the malevolent inglorious enemy extend to may he make the inglorious enemy extend to may he make the sacrifice internally happy and fearless.(03)

॥०९/०५/०१-११॥

काश्यपोऽसितो देवलो ऋषिः । गायत्री, ०८-११ अनुष्टुप् छन्दः । अप्रीसूक्तं (०१ इध्मः
समिद्धोऽग्निर्वा, ०२ तनूनपात्, ०३ इळः, ०४ बर्हिः, ०५ देवीर्द्वारः, ०६ उषासानकता, ०७ दैव्यौ

होतारौ प्रचेतसौ, ०८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः, ०९त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः)
देवताः ।

विश्वे देवाः स्वाहकृतिं
पवमानस्या गत ।
वायुर्बृहस्पतिः सूर्योऽ-
ग्निरिन्द्रः सजोषसः ॥११॥

विश्वे देवाः । स्वाहाऽकृतिम् ।
पवमानस्य । आ । गत ।
वायुः । बृहस्पतिः । सूर्यः ।
अग्निः । इन्द्रः । सऽजोषसः ॥

॥०९/८०/०१-०५॥

वसुभारद्वाज ऋषिः । जगती छन्दः । पवमानः सोमः देवता ।

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस
ऋतेन देवान् हवते दिवस्पतिः ।
बृहस्पते रवथेना वि दिद्युते
समुद्रासो न सवनानि विव्यचुः ॥ ०१ ॥

सोमस्य । धारा । पवते । नृचक्षसः ।
ऋतेन । देवान् । हवते । दिवः । पतिः ।
बृहस्पतेः । रवथेन । वि । दिद्युते ।
समुद्रासः । न । सवनानि । विव्यचुः ॥

॥०९/८१/०१-०५॥

वसुभारद्वाज ऋषिः । जगती, ०५ त्रिष्टुप् छन्दसी । पवमानः सोमः देवता ।

आ नः पूषा पवमानः सुरातयो
मित्रो गच्छन्तु वरुणः सजोषसः ।
बृहस्पतिर्मरुतो वायुरश्विना
त्वष्टा सविता सुयमा सरस्वती ॥०४॥

आ । नः । पूषा । पवमानः । सुऽरातयः ।
मित्रः । गच्छन्तु । वरुणः । सऽजोषसः ।
बृहस्पतिः । मरुतः । वायुः । अश्विना ।
त्वष्टा । सविता । सुऽयमा । सरस्वती ॥

॥०९/८३/०१-०५॥

पवित्र आङ्गिरस ऋषिः । जगती छन्दः । पवमानः सोमः देवता ।

पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते
प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।
अतप्ततनूर्न तदामो अश्नुते
शृतास इद्वहन्तस्तत्समाशत ॥ ०१ ॥

पवित्रम् । ते । विऽततम् । ब्रह्मणः । पते ।
प्रऽभुः । गात्राणि । परि । एषि । विश्वतः ।
अतप्तऽतनूः । न । तत् । आमः । अश्नुते ।
शृतासः । इत् । वहन्तः । तत् । सम् । आशत ॥

॥०९/८५/०१-१२॥

वेनो भार्गव ऋषिः । जगती, ११-१२ त्रिष्टुप् छन्दसी । पवमानः सोमः देवता ।

स्वादुः पवस्व दिव्याय जन्मने
स्वादुरिन्द्राय सुहवीतुनाम्ने ।
स्वादुर्मित्राय वरुणाय वायवे
बृहस्पतये मधुमाँ अदाभ्यः ॥

स्वादुः । पवस्व । दिव्याय । जन्मने ।
स्वादुः । इन्द्राय । सुहवीतुऽनाम्ने ।
स्वादुः । मित्राय । वरुणाय । वायवे ।
बृहस्पतये । मधुमान् । अदाभ्यः ॥

.....